

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 9. 2013.

Sarajevo, studeni 2013.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. 9. 2013.) na temelju izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. UVOD **1**

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **2**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilanca stanja	8
2.1.1. Obveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	18
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **50**

P R I L O Z I

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora u Federaciji BiH već duže razdoblje se odvija u uvjetima djelovanja ekonomske i financijske krize, što ima utjecaj na većinu poslovnih segmenata banaka. Osnovne karakteristike poslovanja u prva tri kvartala 2013. godine su: stagniranje rasta i ukupnog razvoja bankarskog sektora, kreditne aktivnosti imaju minimalan rast, a negativan trend u kvaliteti kreditnog portfelja, iako usporeniji, je i dalje prisutan, što je utjecalo da su ključni pokazatelji kvalitete aktive pogoršani, kao rezultat rasta dospjelih potraživanja i nekvalitetnih kredita, dok je struktura nekvalitetne aktive također pogoršana migracijom stavki u lošije kategorije klasifikacije. S druge strane, uvođenje racionalnije organizacije rada u većini banaka, reorganizacije mreže poslovnih jedinica i poboljšanih sustava i praksi upravljanja rizicima, prije svega kreditnim, naročito kod banaka u stranom vlasništvu, rezultirali su boljom profitabilnošću i financijskim rezultatom. Također, nastavljen je rast štednje, likvidnost i kapitaliziranost bankarskog sektora ocjenjuju se zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje stabilan i siguran.

Sa 30. 9. 2013. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. U odnosu na 2012. godinu, broj banaka je manji za jednu banku, jer je Poštanskoj banci BH d.d. Sarajevo, koja je bila pod privremenom upravom, oduzeta bankarska dozvola za rad u lipnju 2013. godine. U bankarskom sektoru F BiH sa 30. 9. 2013. bilo je zaposleno 7.115 radnika, što je neznatan pad broja zaposlenih za 21 zaposlenika ili 0,3% u odnosu na 31.12.2012.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 30. 9. 2013. iznosila je 15,2 milijarde KM i veća je za 1,2% ili 184 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine. Rast bilančne sume najvećim dijelom rezultat je rasta depozita i subordiniranih dugova, a posljedično i novčanih sredstava.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH se značajno odrazio na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Poslije minimalnog rasta kredita u 2012. godini i za devet mjeseci 2013. godine, zabilježen je neznatan rast od 0,9% ili 95 milijuna KM. Ukupni krediti su sa 30.9.2013. iznosili 10,8 milijardi KM, a njihov udjel u aktivima je iznosio 70,9% što je na približno istoj razini kao i na kraju 2012. godine. Nekvalitetni krediti su u promatranom razdoblju zabilježili rast od 9,4% ili 133 milijuna KM, a udjel ukupnih nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima povećan je sa 13,2% na 14,3%. Rast nekvalitetnih kredita u 2013. godini rezultat je rasta nekvalitetnih kredita pravnim osobama za 16,6% ili 144 milijuna KM i s rastom udjela u ukupnim kreditima pravnim osobama sa 15,6% na 18,2%. Nekvalitetni krediti stanovništvu zabilježili su pad od 2,2% i njihov udjel u ukupnim kreditima stanovništvu iznosio je 10,1%.

Novčana sredstava su u promatranom razdoblju zabilježila rast od 5,1 % ili 201 milijun KM i sa 30. 9. 2013. iznosila su 4,2 milijardi KM, a njihov udjel u aktivima je povećan sa 26,4% na 27,4%. Ostvareni rast rezultat je povećanja depozita ali i vrlo skromnog kreditnog rasta. Pozitivan utjecaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 5,6% ili 31 milijun KM, koja na kraju trećeg kvartala 2013. godine iznose 518 milijuna KM i s udjelom od svega 3,4% u aktivima.

U strukturi izvora financiranja banaka, depoziti su s iznosom od 11,2 milijarde KM i udjelom od 73,7% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u F BiH. U prva tri kvartala 2013. godine depoziti su porasli za 2,1% ili 228 milijuna KM. U istom razdoblju štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta kao i u prethodnim godinama, te su na kraju promatranog razdoblja iznosili šest milijardi KM, što je za 5% ili 275 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine.

Negativna kretanja kod kreditnih obveza banaka nastavljena su i u 2013. godini, odnosno njihov pad od 120 milijuna KM ili 10,5% u odnosu na kraj 2012. godine, tako da su sa 30. 9. 2013. iznosile 1,02 milijarde KM ili 6,7% od ukupnih izvora financiranja. To je rezultat smanjenja zaduživanja banaka iz

F BiH u inozemstvu, posebno od matičnih grupacija. Sredstva dobivena od grupacija (depoziti, uzeti krediti i subordinirani dug) iznose 1,26 milijardi KM i manja su za 130 milijuna KM ili 9,3% u odnosu na kraj 2012. godine.

Na razini sustava, ukupan kapital imao je rast od 2,6% ili 58 milijuna KM i iznosio je 2,3 milijarde KM.

Regulatorni kapital sa 30. 9. 2013. iznosio je 2,2 milijarde KM i povećan je za 1% ili 30 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 9. 2013. iznosila je 17,2% što je za 0,1% postotni bod manje u odnosu na kraju 2012. godine i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Na razini bankovnog sustava u F BiH u promatranom razdoblju 2013. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 92 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat od 141 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 49 milijuna KM iskazan je kod četiri banke.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Značajno smanjenje nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod, koji je skoro na istoj razini kao i prošle godine, također je utjecalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 9. 2013. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2012., s obzirom da je dana 20.6.2013. ukinuta bankarska dozvola i otvoren likvidacijski postupak nad Postbank BH d.d. Sarajevo. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U prvih devet mjeseci 2013. godine nije bilo važnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka. Trend širenja je nastavljen, ali u znatno manjem opsegu nego ranije, čemu je osnovni uzrok financijska kriza. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 87 (83 promjene na teritoriju Federacije BiH i četiri na teritoriju Republike Srpske): osnovano je devet novih organizacijskih dijelova, 22 su ukinuta, a kod 56 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 9. 2013. imale ukupno 577 organizacijskih dijelova, što je u odnosu na 31. 12. 2012. manje za 1,4%.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (25) je isti kao i na 31. 12. 2012.

Sa 30. 9. 2013. osam banaka iz Federacije BiH imale su 50 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a osam banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 25 organizacijskih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. 9. 2013. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

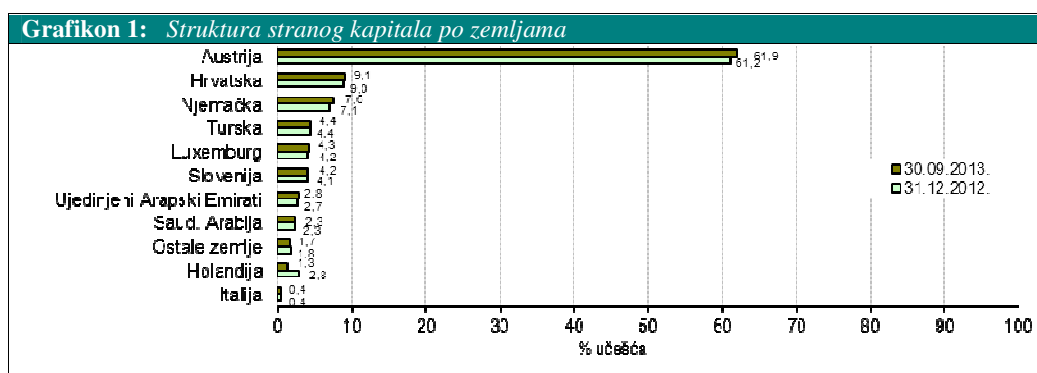
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 9. 2013., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 9. 2013. stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: najveći udjel stranog kapitala od 61,9% imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 9,1%, te Njemačke od 7,6%. Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 5%.

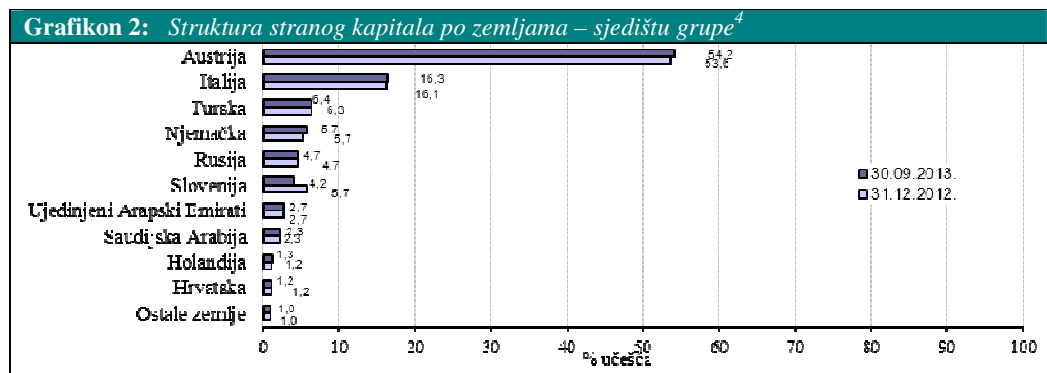

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 54,2%, slijede talijanske banke s udjelom od 16,3%, ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%, a od 2012. godine pojavljuje se udjel Rusije³ od 4,7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

³ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu Volksbank BH d.d. Sarajevo.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.09.2013.		INDEKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	50.499	2%	51.114	2%	51.927	2%	101	102
Privatne banke	2.029.566	98%	2.166.261	98%	2.223.208	98%	107	103
U K U P N O	2.080.065	100%	2.217.375	100%	2.275.135	100%	107	103

U tri kvartala 2013. godine ukupan kapital povećan je za 3% ili 58 milijuna KM. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 92 milijuna KM, a negativan smanjenje po osnovi prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

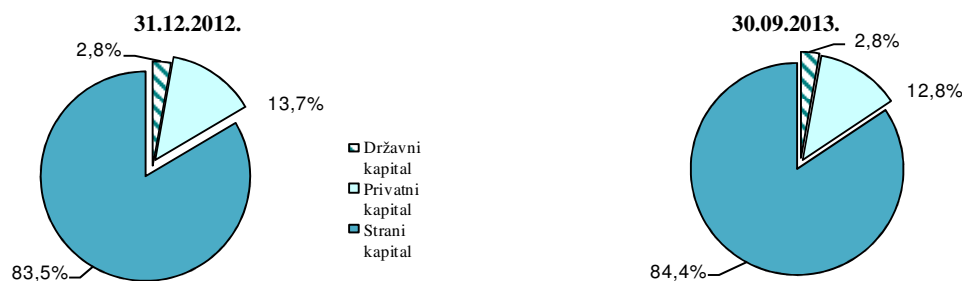
Tablica 2: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	38.072	3,2	33.096	2,8	32.364	2,8	87	98
Privatni kapital (rezidenti)	174.088	14,6	164.603	13,7	150.031	12,8	95	91
Strani kapital (nerezidenti)	981.412	82,2	1.003.907	83,5	991.340	84,4	102	99
U K U P N O	1.193.572	100,0	1.201.606	100,0	1.173.735	100,0	101	98

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilance stanja po shemi FBA: počevši od 31.12.2011., pored dioničkog kapitala, emisijom ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg razdoblja), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u devet mjeseci 2013. godine je manji za 27,9 milijuna KM neto ili za 2,3% u odnosu na 31. 12. 2012. Dionički kapital je povećan za 4,0 milijuna KM dokapitalizacijom-emisijom dionica u jednoj banci, u drugoj banci je povećan za 1,4 milijuna KM dokapitalizacijom iz dobiti, smanjen za 4,9 milijuna KM u jednoj banci nakon naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te smanjen za 28,4 milijuna KM zbog ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad jednom bankom.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

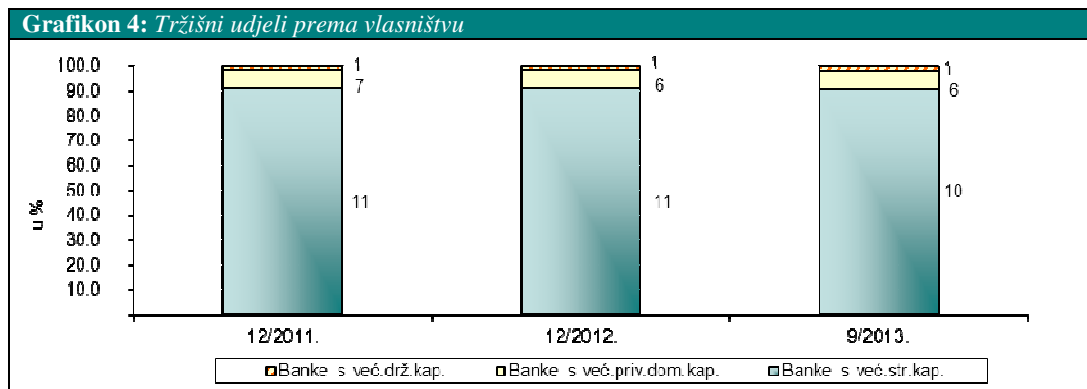
Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 9. 2013. iznosi 2,8 % i isti je kao 31. 12. 2012., promatrano u relativnim pokazateljima. Promatrano u apsolutnim iznosima, udjel državnog kapitala smanjen je za 732 tisuće KM koliko je iznosio državni kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,8% i manji je za 0,9 indeksnih poena u odnosu na 31. 12. 2012., odnosno za 14,6 milijuna KM neto. Udjel privatnog kapitala (rezidenata) je smanjen za 4,9 milijuna KM nakon naloga FBA jednoj banci da isključi navedeni iznos iz kapitala, te za 11,4 milijuna KM, koliko je iznosio privatni kapital (rezidenti) u Postbank BH, nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Bankom, a povećan je za 1,4 milijuna KM dokapitalizacijom iz dobiti kod jedne banke, te za 0,3 milijuna KM prometom dionica.

Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je za 0,9 indeksnih poena ako se promatra u relativnim pokazateljima (povećanje sa 83,5% na 84,4%). Promatrano u apsolutnim iznosima, udjel privatnog kapitala (nerezidenti) smanjen je za 12,6 milijuna KM neto, s obzirom da se desilo jedno smanjenje za 16,3 milijuna KM koliko je iznosio strani kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, jedno povećanje u iznosu od 4,0 milijuna KM koliko je iznosila dokapitalizacija u jednoj banci, te smanjenje za 0,3 milijuna KM prometom dionica.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 9. 2013. iznosio je visokih 90,5%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,7%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,8%.

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)									
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.9.2013.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,4	1,3	1	2,3	1,4	1	2,3	1,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,3	7,7	6	10,5	7,6	6	9,7	7,7
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,3	91,0	11	87,2	91,0	10	88,0	90,5
U K U P N O	19	100,0	100,0	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 9. 2013. bilo je ukupno zaposleno 7.109 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	177	2%	183	3%	203	3%	103	111
Privatne banke	7.192	98%	6.947	97%	6.906	97%	97	99
U K U P N O	7.369	100%	7.130	100%	7.109	100%	97	100
Broj banaka	19		18		17		95	94

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.401	46,1%	3.479	48,8%	3.643	51,2%	102	105
Viša stručna sprema	706	9,6%	667	9,3%	619	8,7%	94	93
Srednja stručna sprema	3.218	43,7%	2.949	41,4%	2.819	39,7%	92	96
Ostali	44	0,6%	35	0,5%	28	0,4%	80	80
U K U P N O	7.369	100,0%	7.130	100,0%	7.109	100,0%	97	100

U devet mjeseci 2013. godine zabilježen je neznatan pad broja zaposlenih za 21 ili 0,3%, a negativni efekt oduzimanja dozvole za rad jednoj banci u vidu smanjenja broja zaposlenih za 85, amortiziran je povećanjem broja zaposlenih u drugim bankama, što je rezultiralo navedenim neznatnim smanjenjem

na razini sustava.

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje udjela zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u 2013. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 5% ili 164 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 4% ili 130 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.9.2013.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	177	191.881	1.084	183	209.971	1.147	203	265.621	1.308
Privatne	7.192	15.071.438	2.096	6.947	14.780.795	2.128	6.906	14.909.635	2.159
UKUPNO	7.369	15.263.319	2.071	7.130	14.990.766	2.102	7.109	15.175.256	2.135

Na kraju trećeg kvartala 2013. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,1 milijun KM aktive, što je isto kao i na kraju 2012. godine.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2011.		31.12.2012.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	4		3	
1.000 do 2.000	9		10	
2.000 do 3.000	5		4	
Preko 3.000	1		1	
UKUPNO	19		18	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 997 tisuća KM do 3,9 milijuna KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koja se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađena od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi "pune" bilance stanja raščlanjene na: pasivnu, neutralnu i

aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2013. godine iznosila je 15,2 milijarde KM, što je više za 1,2% ili 184 milijuna KM nego na kraju 2012. godine. Dok su u prvoj polovici godine zabilježena negativna kretanja (pad aktive 0,8%, depozita 0,9%, kreditnih izvora 9,7% i novčanih sredstava 3,7%), rast depozita od 3% i subordiniranih dugova 31% u trećem kvartalu pozitivno se odrazio na navedene segmente. S druge strane, zbog daljnjeg utjecaja financijske i ekonomske krize, kvaliteta kredita je u padu, nenaplativa potraživanja su u porastu, a rast kreditnih plasmana je neznatan. Ipak, može se konstatirati da su negativni trendovi u prethodnoj i ovoj godini usporeniji, tako da su promjene neznatne, a ključni pokazatelji poslovanja bankovnog sustava uglavnom stagniraju i, s manjim oscilacijama, održavaju se u posljednje dvije godine na približno istoj razini.

- 000 KM-

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	4.378.076	28,8	3.962.581	26,4	4.164.010	27,4	91	105
Vrijednosni papiri ⁷	458.465	3,0	548.467	3,7	517.718	3,4	120	94
Plasmani drugim bankama	79.940	0,5	78.522	0,5	79.420	0,5	98	101
Kredit	10.487.671	68,7	10.666.124	71,1	10.760.997	70,9	102	101
Ispravka vrijed.	931.946	6,1	1.007.459	6,7	1.066.568	7,0	108	106
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.555.725	62,6	9.658.665	64,4	9.694.429	63,9	101	100
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	540.749	3,5	521.493	3,5	518.832	3,4	96	99
Ostala aktiva	250.364	1,6	221.038	1,5	200.847	1,4	88	91
UKUPNA AKTIVA	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.175.256	100,0	98	101
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	11.124.675	72,9	10.961.001	73,1	11.189.322	73,7	99	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	2.000	0,0	0	0,0	100	n/a
Obveze po uzetim kreditima	1.319.299	8,6	1.141.561	7,6	1.021.875	6,7	87	90
Ostale obveze	737.280	4,9	668.829	4,5	688.924	4,6	91	103
KAPITAL								
Kapital	2.080.065	13,6	2.217.375	14,8	2.275.135	15,0	107	103
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.175.256	100,0	98	101

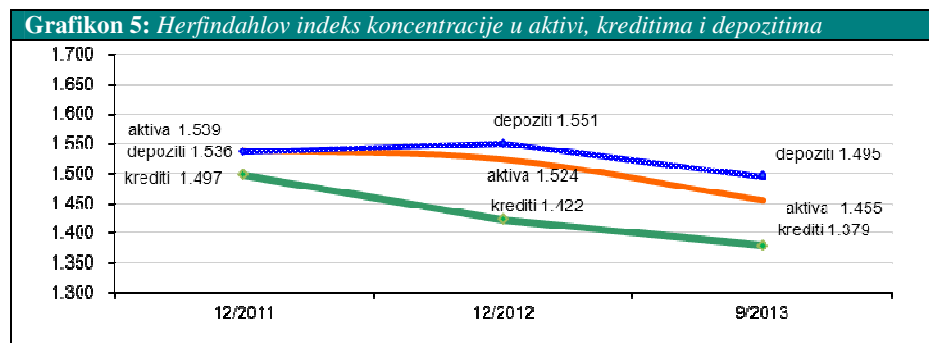
Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi									
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS		
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)			
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)	
Državne	1	191.881	1%	209.971	1%	265.621	2%	109	127
Privatne	18	15.071.438	99%	14.780.795	99%	14.909.635	98%	98	101
UKUPNO	19	15.263.319	100%	14.990.766	100%	15.175.256	100%	98	101

⁶ Državne banke u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.9.2013. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 647 milijuna KM.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospijeća.

Kod 13 banaka aktiva je veća nego na kraju 2012. godine, dok je kod preostale četiri banke aktiva smanjena, stopa pada se kretala u rasponu od 4% do 13%. Negativan utjecaj od 50 milijuna KM na bilančnu sumu bankovnog sustava imalo je oduzimanje dozvole za rad jedne banke u šestom mjesecu 2013. godine.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

U tri kvartala 2013. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivu 69, kredite 43 i depozite 56 jedinica, tako da je sa 30. 9. 2013. za aktivu iznosio 1.455, kredite 1.379 i depozite 1.495 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

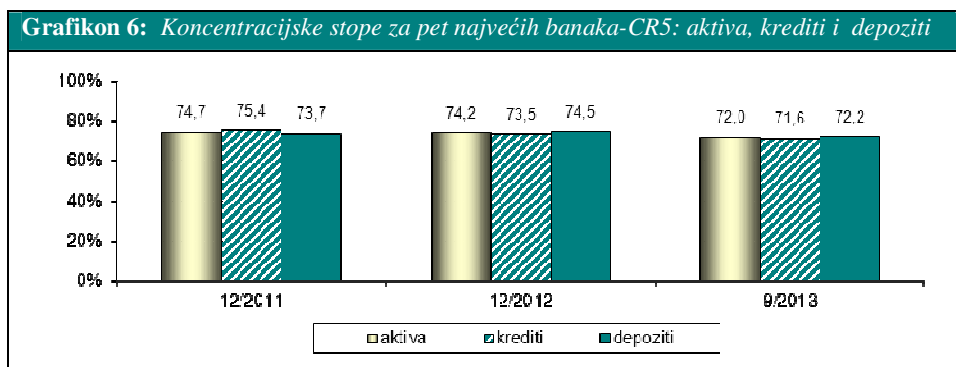
Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je smanjen za tržišni udjel sa 74,2% na 72,0%, kod kredita sa 73,5% na 71,6% i kod depozita sa 74,5% na 72,2%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 72% tržišta, kredita i depozita.

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustvu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2012. godine, zabilježene su u svim grupama, što je rezultat promjene aktive kod većine banaka, te oduzimanja bankarske dozvole jednoj banci iz grupe malih banaka (V. grupa).

Udjel četiri najveće banke je smanjen: I. grupe (dvije najveće banke u sustavu, s aktivom preko tri milijarde KM) sa 49,8% na 48,4% i II. grupe (dvije banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) sa 18,3% na 17,3%. S druge strane, udjel III. grupe (tri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) povećano je za 1,1 postotni bod, odnosno na 17%, a IV. grupe od devet banaka (s aktivom između 100 i 500 milijuna KM banaka) povećano je za 1,6 postotnih bodova i iznosi 16,8%. Udjel posljednje V. grupe (aktiva manja od 100 milijuna KM), nakon smanjenja sa dvije na jednu banku, zbog oduzimanja bankarske dozvole jedne banke, smanjen je na 0,5%.

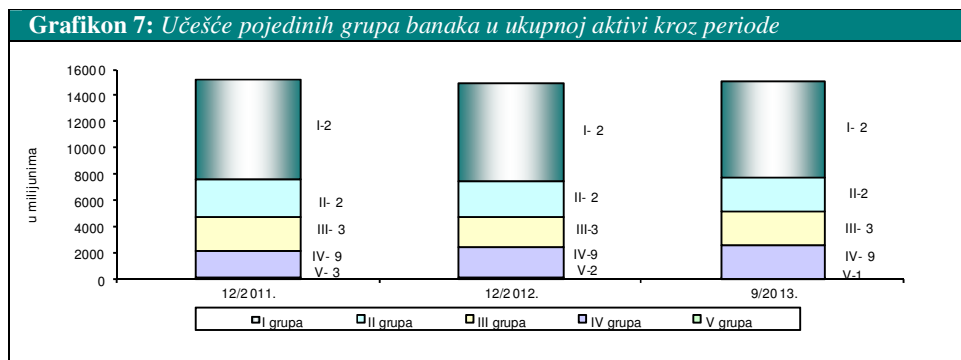
Iako je došlo do manjih promjena u udjelu pojedinih grupa, evidentno je da četiri najveće banke i dalje imaju visok tržišni udjel od 66%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja

IZNOS AKTIVE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.9.2013.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	7.596	49,7	2	7.476	49,8	2	7.348	48,4	2
II. 1000 do 2000	2.894	19,0	2	2.741	18,3	2	2.626	17,3	2
III. 500 do 1000	2.545	16,7	3	2.379	15,9	3	2.573	17,0	3
IV. 100 do 500	2.030	13,3	9	2.280	15,2	9	2.556	16,8	9
V. Ispod 100	198	1,3	3	115	0,8	2	72	0,5	1
UKUPNO	15.263	100,0	19	14.991	100,0	18	15.175	100,0	17

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

Rast bilančne sume od 1,2% ili 184 milijuna KM, odnosno na razinu od 15,2 milijarde KM na kraju trećeg kvartala 2013. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 2,1% ili 228 milijuna KM, zatim subordiniranih dugova za 24% ili 45 milijuna KM, uz istovremeni pad kreditnih obveza za 10% ili 120 milijuna KM. Ukupan kapital je također imao rast od 2,6% ili 58 milijuna KM, što je najviše rezultat povećanja po osnovi tekućeg finansijskog rezultata-dobiti od 92 milijuna KM i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM. Na kraju trećeg kvartala 2013. godine ukupan kapital je iznosio 2,3 milijarde KM.

Novčana sredstava, nakon pada od 3,7% u prvoj polovici 2013. godine, u trećem kvartalu imala su porast od 9%, što kumulativno za devet mjeseci rezultira stopom rasta od 5,1% ili 201 milijun KM i sa 30. 9. 2013. iznosila su 4,2 milijarde KM. Ostvareni rast rezultat je navedenog povećanja depozita, ali i vrlo skromnog kreditnog rasta.

Pozitivan utjecaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 5,6% ili 31 milijun KM, koja na kraju trećeg kvartala 2013. godine iznose 518 milijuna KM, što je udjel u aktivi od svega 3,4%. Nakon blagog rasta od 0,9% ili 95 milijuna KM, kreditni portfelj je sa 30. 9. 2013. iznosio 10,8 milijardi KM.

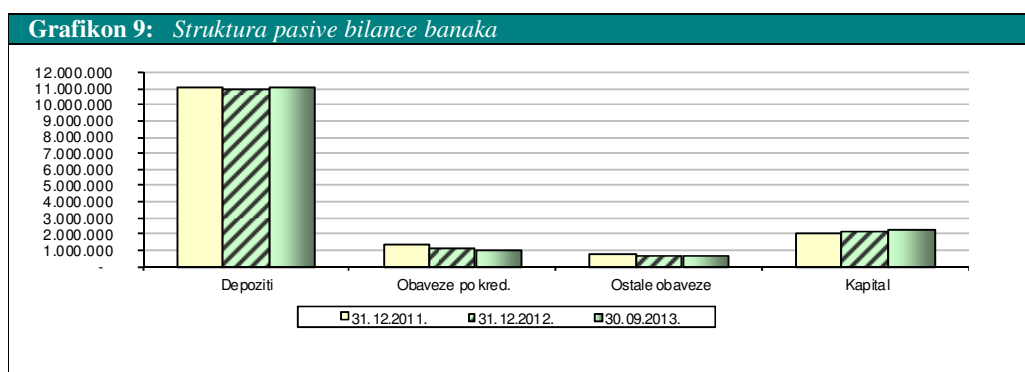
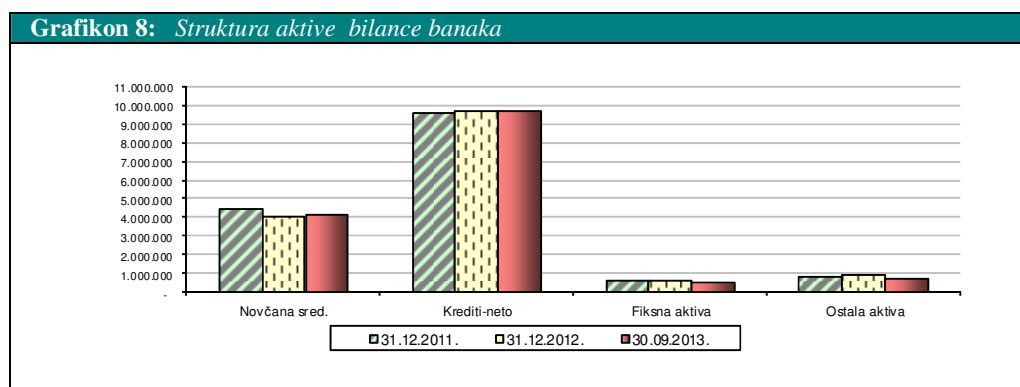
Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje), s neznatnim padom od pet milijuna KM, iznosio je 370 milijuna KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospijea smanjeni su sa 173 milijuna KM na 147 milijuna KM. U oba portfelja nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹² ukupne vrijednosti sa 30. 9. 2013. od 195 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 27 milijuna KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća poduzeća ukupno u iznosu od četiri milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od cca 292 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

U 2013. godini Vlada F BiH emitirala je tri tranše trezorskih zapisa: u ožujku 2013. godine nominalne vrijednosti 30 milijuna KM, s dospjećem u rujnu 2013. godine, te u rujnu 2013. godine dvije tranše: jednu u iznosu od 30 milijuna KM (dospijeće u ožujku 2014. godine) i drugu od 20 milijuna KM (dospijeće u lipnju 2014. godine). Trezorski zapisi sa 30. 9. 2013. iznose 50 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 49,6 milijuna KM. Također, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitirane u 2012. godini: prva u svibnju u iznosu od 80 milijuna KM, rok dospijea tri godine, druga u lipnju i kolovozu, ukupno 30 milijuna KM, rok dospijea pet godina, te treća u rujnu u iznosu od 20 milijuna KM i s rokom dospijea dvije godine) ukupne nominalne vrijednosti 130 milijuna KM. Veći dio trezorskih zapisa i obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 148 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 24 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospijea.

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (518 milijuna KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel BiH (43,6%), zatim Rumunjske (16,5%), Austrije (10,1%) Francuske (8,7%), itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 11,2 milijarde KM i udjelom od 73,7% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 10,5%, udjel kreditnih obaveza koje iznose 1,02 milijarde KM, smanjen je sa 7,6% na 6,7%, dok je udjel kapitala, koji je sa 30. 9. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, povećan sa 14,8% na 15,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje udjela kredita sa 71,1% na 70,9% i povećanje novčanih sredstava sa 26,4% na 27,4%.

- u 000 KM-

Tablica 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	371.309	8,5	411.726	10,4	454.272	10,9	111	110
RR kod CB BiH	2.351.811	53,7	2.130.626	53,8	2.473.953	59,4	91	116
Računi kod depoz.inst.u BiH	20.618	0,5	1.930	0,0	27.490	0,7	9	1324
Računi kod depoz.inst.u inoze.	1.633.479	37,3	1.417.857	35,8	1.207.901	29,0	87	85
Novč. sred. u procesu naplate	859	0,0	442	0,0	394	0,0	51	89
UKUPNO	4.378.076	100,0	3.962.581	100,0	4.164.010	100,0	91	105

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u promatranom razdoblju 2013. godine povećana su za 16% ili 343 milijuna KM i sa 30. 9. 2013. iznosila su 2,5 milijardi KM ili 59,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 53,8%). Sredstva banaka na računima kod

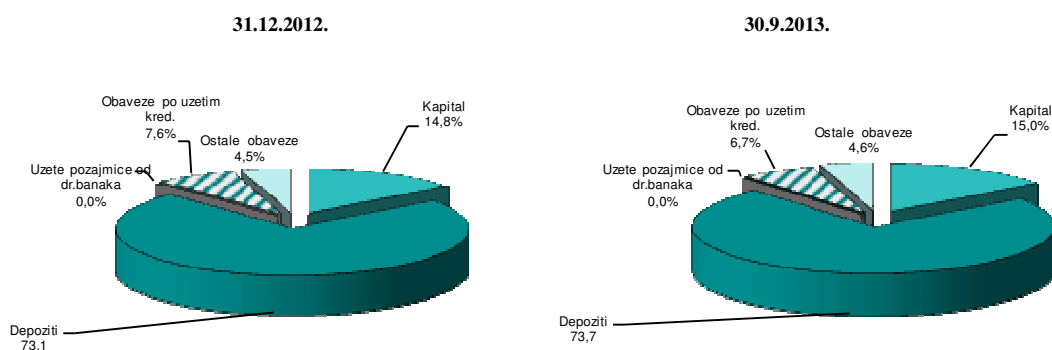
depozitnih institucija u inozemstvu su imala značajan pad od 15% ili 210 milijuna KM i iznosila su 1,2 milijarde KM ili 29,0% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 35,8%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 10% ili 43 milijuna KM, sa 30. 9. 2013. imale gotovog novca u iznosu od 454 milijuna KM, što je 10,9% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 60,4% na 68,2%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. 9. 2013. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 10: Struktura pasive banaka

U promatranom razdoblju udjel depozita (73,7%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, je povećan za 0,6 postotnih bodova, dok je udjel kreditnih obveza, drugog po visini izvora financiranja, smanjen sa 7,6% na 6,7%.

Povećanje udjela depozita rezultat je njihovog rasta u promatranom razdoblju za 2,1% ili 228 milijuna KM, sa 30. 9. 2013. iznosili 11,2 milijarde KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u svibnju 2013. godine Federaciji BiH doznačena sredstva III. tranše po osnovi stand-by aranžmana sa MMF-om u iznosu od 50,5 milijuna KM, a sredstva IVm tranše u istom iznosu 1. 7. 2013.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,02 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje tri godine, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 milijuna KM, a u tri kvartala 2013. godine 10,5% ili 120 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 166 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 7,8%.

Banke su sa 30. 9. 2013. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 37), na koje se odnosi 71% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, European fund for Southeast Europe (EFSE), EBRD i Council of Europe Development Bank.

Kapital je sa 30. 9. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 2,6% ili 58 milijuna KM više nego na

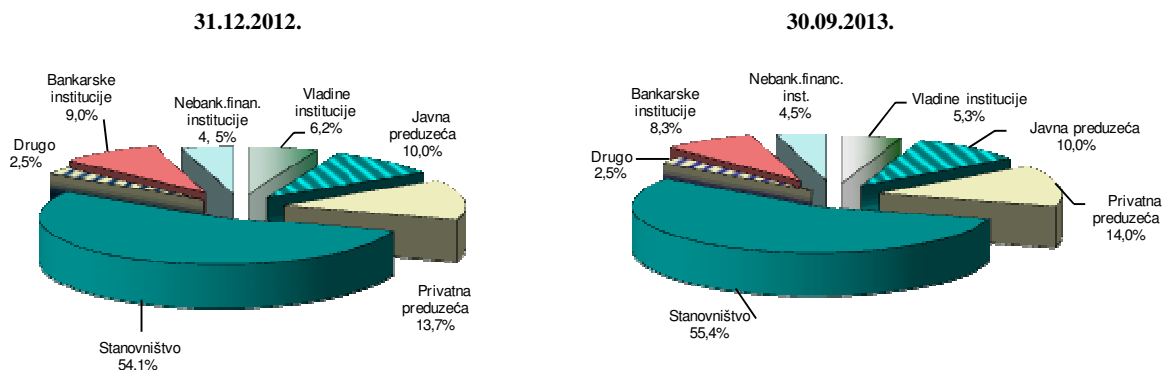
kraju 2012. godine, a rast je ostvaren najvećim dijelom kao neto rezultat povećanja po osnovi tekućeg financijskog rezultata-dobiti (92 milijuna KM) i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu iz dobiti za 2012. godinu (31 milijun KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja 2013. godine samo 7% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	705.805	6,3	682.313	6,2	587.957	5,3	97	86
Javna poduzeća	1.413.686	12,7	1.090.870	10,0	1.118.899	10,0	77	103
Privatna poduzeća i druš.	1.462.767	13,1	1.501.232	13,7	1.567.931	14,0	103	104
Bankarske institucije	1.280.463	11,5	981.562	9,0	930.214	8,3	77	95
Nebankarske financ.instit.	483.504	4,3	493.689	4,5	503.675	4,5	102	102
Građani	5.530.461	49,7	5.933.071	54,1	6.196.219	55,4	107	104
Ostalo	247.989	2,4	278.264	2,5	284.427	2,5	112	102
UKUPNO	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.189.322	100,0	99	102

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

U promatranom razdoblju 2013. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, javnih i privatnih poduzeća, a s druge strane, smanjenja sredstava vladinih i bankarskih institucija.

Iako je utjecaj ekonomske i financijske krize prisutan već četiri godine, a negativni efekti vidljivi u većini poslovnih segmenata banaka, treba istaknuti da su u tom razdoblju depoziti stanovništva imali kontinuiran rast, odnosno povećani su sa 4,18 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2008. godine, na nivo od 6,2 milijarde sa 30. 9. 2013., što je visok rast od 48% ili dvije milijarde KM. U prva tri kvartala 2013. godine stopa rasta iznosila je 4% ili 263 milijuna KM, dok je udjel u ukupnim depozitima povećan sa 54,1% na 55,4%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka.

Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća, koji su tijekom 2012. godine imali veće oscilacije (u prvoj polovici visok pad, u drugoj polovici godine rast), odnosno kumulativno

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

ostvaren je rast od 3% ili 38 milijuna KM. Slična su kretanja i u 2013. godini, u prvoj polovici ostvaren je pad od 2% ili 36 milijuna KM, u trećem kvartalu rast od 7% ili 103 milijuna KM, tako da je kumulativno za devet mjeseci ostvaren rast od 4% ili 67 milijuna KM, dok je udjel blago povećan za 0,3 postotna boda i iznosi 14% ukupnih depozita.

S druge strane, depoziti javnih poduzeća, nakon visokog pada od 23% ili 323 milijuna KM u 2012. godini, u 2013. godini imaju blag rast od 3% ili 28 milijuna KM i na kraju trećeg kvartala 2013. godine, s iznosom od 1,1 milijardu KM i udjelom 10%, su treći sektorski izvor.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III. kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i udjel od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom udjela. Međutim, nakon pada u IV. kvartalu 2011. godine od 19% ili 294 milijuna KM, došlo je i do pada udjela na 11,5%, što je bio četvrti po visini sektorski udjel na kraju 2011. godine. U 2012. godini nastavljen je trend pada sa stopom od 23% ili 299 milijuna KM, a u prva tri kvartala 2013. godine smanjeni su za 5% ili 51 milijun KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrat sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Na kraju trećeg kvartala 2013. godine depoziti bankarskih institucija iznosili su 930 milijuna KM, što je 8,3% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 92 milijuna KM manja od kreditnih obveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom razdoblju osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 88% ili 814 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u pet velikih banaka (95%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka), sa 30. 9. 2013. iznosi 1,26 milijardi KM ili 8,3% ukupne pasive bankarskog sektora (na kraju 2012. godine 1,4 milijarde KM ili 9,3% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 7,3% (na kraju 2012. godine udjel iznosio 8,4%), a u ukupnim kreditnim obvezama 25,6% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je manji za 3,5 postotnih bodova). U odnosu na kraj 2012. godine ova sredstva su smanjena za 9,3% ili 130 milijuna KM (u 2012. godini pad je iznosio 21,7% ili 387 milijuna KM), najvećim dijelom po osnovi redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 11,5% ili 105 milijuna KM i kreditne obveze za 21,5% ili 71 milijun KM, dok su subordinirani krediti imali značajan rast od 33,6% ili 47 milijuna KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz prethodne dvije godine nastavljen je i u 2013. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, dok se kreditni izvori najvećim dijelom smanjuju po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i financijski sustavi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija

poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁴, evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljnjeg smanjenja stranih izvora financiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora financiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom razdoblju bit će u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora su također imali manje promjene u iznosu i udjelu, a najveću promjenu imali su depoziti vladinih institucija, koji su u promatranom razdoblju smanjeni za 14% ili 94 milijuna KM. Pad bi bio još veći da Federaciji BiH nisu doznačena sredstva po osnovu stand-by aranžmana sa MMF-om u ukupnom iznosu od 101 milijun KM (po 50,5 milijuna KM u petom i sedmom mjesecu 2013. godine, s napomenom da su sredstva iz pete tranše u iznosu od 61,7 milijuna KM prenesena F BiH krajem desetog mjeseca 2013. godine. Depoziti ovog sektora sa 30. 9. 2013. iznose 588 milijuna KM ili 5,3% ukupnih depozita.

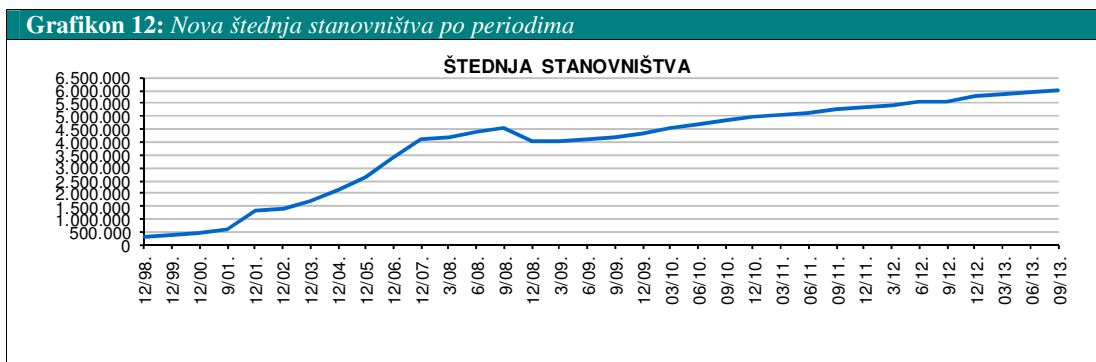
Valutna struktura depozita sa 30. 9. 2013. neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim udjelom EURO) u iznosu od 5,8 milijardi KM smanjili su udjel sa 54,0% na 52,1%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 5,36 milijardi KM, što je udjel od 47,9%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2013. godine bila je sljedeća: sredstva rezidenata u iznosu od 10,05 milijardi KM imala su udjel 89,8%, a depoziti nerezidenata iznosili su 1,14 milijardi KM, što je 10,2% ukupnih depozita (na kraju 2012. godine: 88,7% i 11,3%). Do promjene udjela došlo je, prije svega, zbog rasta depozita rezidenata za 3,5% ili 336 milijuna KM, ali i pada depozita nerezidenata za 8,7% ili 108 milijuna KM. Depoziti nerezidenata u posljednje četiri godine imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveći udjel od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, za devet mjeseci 2013. godine imali su rast od 4,8% ili 275 milijun KM i sa 30. 9. 2013. iznosili su 6,03 milijarde KM.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima					
BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	50.259	58.050	63.907	116	110
Privatne	5.311.178	5.698.300	5.967.138	107	105
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.031.045	107	105

¹⁴ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u središnjoj, istočnoj i jugoistočnoj Europi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim financiranjem iz domaćih izvora.

U tri najveće banke nalazi se 64% štednje, dok osam banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 8,5% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 36% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 64% u stranoj.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEKS				
	31.12.2011.		31.12.2012.	30.9.2013.	3/2	4/3		
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.606.732	48,6%	2.656.934	46,2%	2.817.628	46,7%	102	106
Dugoročni štedni depoziti	2.754.705	51,4%	3.099.416	53,8%	3.213.417	53,3%	113	104
UKUPNO	5.361.437	100,0 %	5.756.350	100,0 %	6.031.045	100,0 %	107	105

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2012. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 6% ili 161 milijun KM, dok su dugoročni depoziti ostvarili rast od 4% ili 114 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnom promjenom udjela dugoročnih depozita sa 53,8% na 53,3%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1. travnja 2010. isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30. 9. 2013. ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u F BiH na dan 30. 9. 2013. iznosio je 2,2 milijarde KM.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.0.2013.	INDEKS		
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	
1.a.Temeljni kapital prije umanjnja	2.008.081	1.913.841	1.972.458	95	103	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.190.482	1.198.516	1.170.644	101	98	
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485	136.485	136.485	100	100	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	681.114	578.840	665.329	85	115	
1.b.Odbitne stavke	353.960	191.304	211.384	54	110	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	251.187	120.740	112.610	48	93	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	49.171	39	276	
1.3. Trezorske dionice	81	156	156	192	100	
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	49.447	92	94	
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.654.121	78% 1.722.537	79% 1.761.074	79%	104	
2. Dopunski kapital	466.968	22% 467.100	21% 458.481	21%	100	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090	3.090	3.091	100	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	212.248	211.433	212.592	100	101	
2.3. Iznos revidirane tekuće dobiti	62.564	67.243	29.945	107	45	
2.4. Iznos subordiniranih dugova najviše do 50% iznosa tem.kap.	139.754	120.264	165.693	86	138	
2.5. Stavke trajnog karaktera	49.312	65.070	47.160	132	72	
3. Kapital (1 + 2)	2.121.089	100% 2.189.637	100% 2.219.555	100%	103	
4. Odbitne stavke od kapitala	37.794	98.848	166.930	261	169	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% tem.kap.	18.408	3.043	2.909	17	96	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	19.386	95.720	164.021	494	171	
4.3. Ostale odbitne stavke	-	85	0	N/a	N/a	
5. Neto kapital (3- 4)	2.083.295	2.090.789	2.052.625	100	98	

U prva tri kvartala 2013. godine kapital¹⁶ je povećan za 1% ili 30 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, bez promjena u strukturi (79% temeljni i 21% dopunski kapital). Temeljni kapital je povećan za 2% ili 39 milijuna KM, dok je dopunski smanjen za 2% ili devet milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi djelomičnog uključanja ostvarene dobiti za 2012. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 128 milijuna KM (14 banaka) raspoređena je na sljedeći način: 75% ili 96 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od jedan milijun KM usmjerile za djelomično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke 31 milijun KM izdvojile za isplatu dividende. Na promjene temeljnog kapitala utjecalo je i sljedeće: likvidacija jedne banke u privremenoj upravi (smanjenje od četiri milijuna KM), po nalogu FBA isključenje iz kapitala kod jedne banke iznosa od pet milijuna KM, te povećanje po osnovi dokapitalizacije jedne banke u iznosu od četiri milijuna KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za 20 milijuna KM po osnovi tekućeg gubitka u iznosu od 49 milijuna KM, dok je s druge strane došlo do smanjenja nepokrivenih gubitaka za 24 milijuna KM, što se odnosi na jednu banku kojoj je oduzeta bankarska dozvola za rad u šestom mjesecu 2013. godine, zatim djelomičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od dva milijuna KM, te smanjenja nematerijalne imovine za tri milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 2% ili devet milijuna KM, s većim promjenama u strukturi: dio dobiti za 2012. godinu u iznosu od 67 milijuna KM prenesen je u temeljni kapital, subordinirani dugovi povećani su za 45 milijuna KM, opće rezerve povećane za jedan milijun KM, dok su stavke trajnog

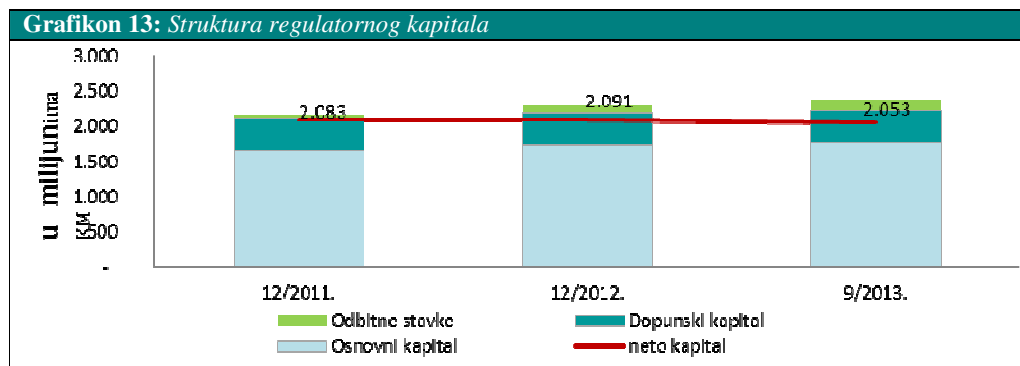
¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08, 86/10, 70/11).

¹⁶ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

karaktera smanjene za 18 milijuna KM (zbog smanjenja temeljnog kapitala kod jedne banke). Jedna banka je tekuću revidiranu dobit u iznosu od 30 milijuna KM uključila u dopunski kapital.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama¹⁷ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 9. 2013. iznosila 164 milijuna KM, što je za 71% ili 68 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine.

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, najviše zbog negativnog utjecaja povećanja iznosa nedostajućih RKG, smanjen za 2% ili 38 milijuna KM i sa 30. 9. 2013. iznosi 2,1 milijardu KM.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, ovisi, s jedne strane, o razini neto kapitala, a s druge, od ukupnih ponderiranih rizika (rizikom ponderirane aktive i ponderiranog operativnog rizika).

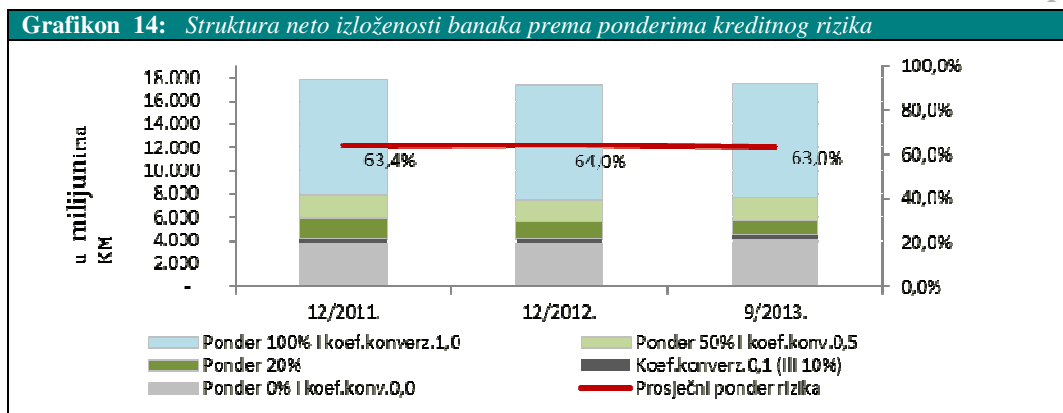
U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.	INDEKS	
	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.814.140	17.310.579	17.397.542	97	101
1 Aktiva bilanca stanja	14.987.978	14.568.957	14.687.221	97	101
2. Izvanbilančne pozicije	2.826.162	2.741.622	2.710.321	97	99
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.721.678	3.647.306	4.021.712	98	110
Ponder 20%	1.674.585	1.460.689	1.307.692	87	90
Ponder 50%	83.165	53.155	47.756	64	90
Ponder 100%	9.508.550	9.407.807	9.310.061	99	99
Koef.konverzije 0,0	54.529	51.131	63.189	94	124
Koef.konverzije 0,1	445.006	449.627	361.610	101	80
Koef.konverzije 0,5	1.938.361	1.867.703	1.910.285	96	102
Koef.konverzije 1,0	388.266	373.161	375.237	96	101
RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.962.026	98	99
Prosječni ponder rizika	63,4%	64,0%	63,0%	101	98

¹⁷ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na razini pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 6. 2012.

Ukupna neto izloženost banaka, koja se ponderira, je veća za 1% ili 87 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, na što je najviše utjecao rast bilančnih stavki (uglavnom stavke koje se ponderiraju s ponderom rizika 0%). Međutim, zbog značajnog smanjenja iznosa izloženosti s ponderom rizika 20% (153 milijuna KM) i ponderom rizika 100% (98 milijuna KM), rizik ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata je smanjen za 1% ili 116 milijuna KM, odnosno na 10,96 milijardi KM, a prosječni ponder rizika sa 64% na 63%.

Suprotno kretanje od rizikom ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je povećan za 1% i iznosi 981 milijun KM.

Sve to je rezultiralo blagim smanjenjem ukupnih ponderiranih rizika. Sa 30. 9. 2013. udjel ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 9. 2013. iznosila je 13,6%, kao i na kraju 2012. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁸ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30. 9. 2013. iznosio 17,2%, što je za 0,1 postotni bod manje u odnosu na kraju 2012. godine.

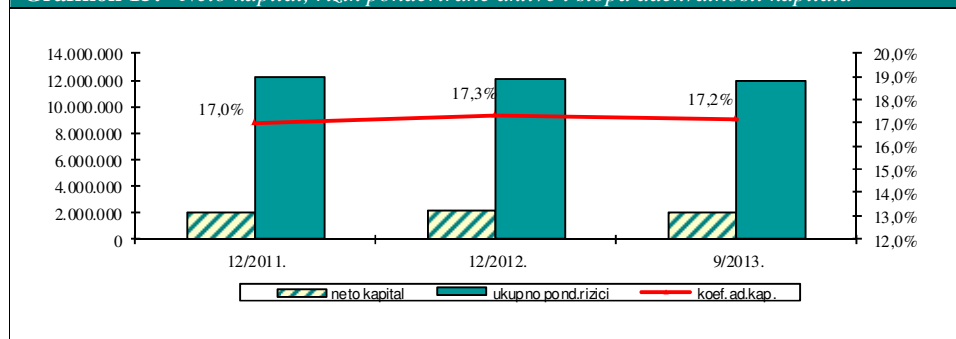
Iako je poslovanje bankarskog sektora već četiri godine pod jakim utjecajem ekonomske krize, odnosno nepovoljnih makroekonomskih i finansijskih kretanja, kako u zemljama eurozone, tako i u zemljama u neposrednom okruženju, kao i zbog slabog ekonomskog oporavka realnog sektora i ukupne ekonomije u BiH, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje dvije godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderiranih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvaliteti aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, da bi na kraju trećeg kvartala 2013. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 474 milijuna KM, a koeficijent 26,9%. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

¹⁸ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Tablica 17: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

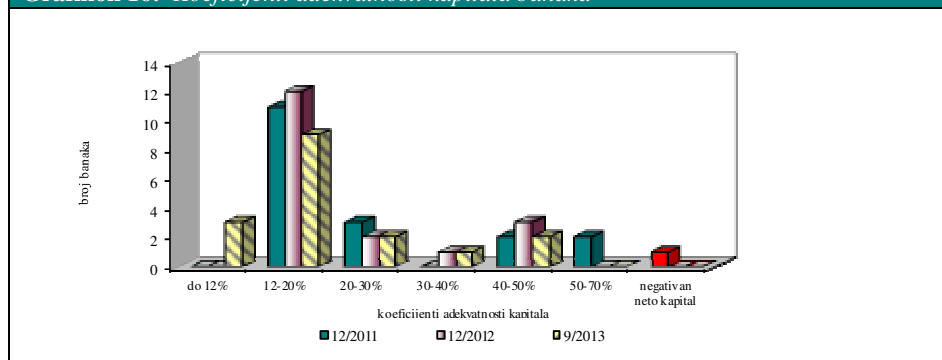
OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.	INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2) 6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.083.295	2.090.789	2.052.625	100	98
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.962.026	98	99
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318	101	101
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.252.929	12.052.699	11.943.344	98	99
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	17,0%	17,3%	17,2%	102	99

Grafikon 15: Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30. 9. 2013. od 17,2% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 16: Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 30. 9. 2013. 14 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod tri banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2012. godine, u rasponu od 0,2 do 14,3 postotna boda, a kod tri banke je bolja nego na kraju 2012. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 3 banke imaju stopu ispod 12% (10,6%, 11,2% i 11,4%),
- 5 banaka ima stopu između 12,9% i 15,8%,
- 4 banke imaju stopu između 16,5% i 18,8%,
- 2 banke imaju stopu između 20,9% i 22,9% i

- 3 banke imaju adekvatnost između 35,3% i 47,3%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera koje je FBA poduzela u cilju očuvanja i jačanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i donošenje mjere¹⁹ o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, s primjenom počevši od 31. 12. 2012.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Također su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju financijske izvještaje sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Dakle, prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati RKG sukladno kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

¹⁹ Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine F BiH“, broj: 15/13).

Tablica 18: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

OPIS	31.12.2011.			31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)			
1. Rizična aktiva ²⁰		13.376.110	13.286.676	13.425.973	99	101			
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke		1.294.757	1.370.669	1.461.535	106	107			
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilančne stavke		1.039.529	1.092.535	1.151.315	105	105			
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke		255.228	411.077	455.764	161	111			
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke		292.225	315.734	315.734	108	100			
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.		19.386	111.565	164.021	575	147			
7. Nerizične stavke		5.787.457	5.579.911	5.652.017	96	101			
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)		19.163.567	18.866.587	19.077.990	98	101			

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 30. 9. 2013. iznosila je 19,1 milijardu KM i u odnosu na kraj 2012. godine veća je za 1% ili 211 milijuna KM. Rizična aktiva iznosi 13,4 milijardi KM i veća je za 1% ili 139 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 5,6 milijardi KM ili 30% ukupne aktive s izvanbilancom i veće su za 1% ili 72 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama 1,2 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²² iznose 456 milijuna KM i veće su za 11% ili 45 milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 milijuna KM i na istoj su razini, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počevši od 31. 12. 2012.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utječe na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²³ sa 30. 9. 2013. iznose 164 milijuna KM, s visokim rastom od 47% ili 52 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, samo u trećem kvartalu su udvostručene, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kreditnog portfelja.

Tablica 19: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Krediti	9.364.121	85,4	9.347.370	85,2	9.331.584 ²⁴	84,3	100	100
Kamate	109.696	1,0	86.650	0,8	83.678	0,8	79	97
Dospjela potraživanja	937.899	8,5	1.049.891	9,5	1.129.895	10,2	111	108
Potraživanja po plać. garancijama	24.808	0,2	24.360	0,2	30.622	0,3	98	126
Ostali plasmani	171.052	1,5	172.479	1,6	190.748	1,7	101	111
Ostala aktiva	371.127	3,4	292.440	2,7	296.755	2,7	79	101
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	10.978.703	100,0	10.973.190	100,0	11.063.282	100,0	100	101
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.290.275		5.084.000		5.238.531		96	103
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	16.268.978		16.057.190		16.301.813		99	102
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.397.407		2.313.486		2.362.691		96	102
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	497.182		495.911		413.486		100	83
6. UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.894.589		2.809.397		2.776.177		97	99
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	13.376.110		13.286.676		13.425.973		99	101
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.787.457		5.579.911		5.652.017		96	101
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	19.163.567		18.866.587		19.077.990		98	101

²⁰ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 242 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

²¹ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, br.: 3/03, 54/04, 68/05, 86/10, 6/11, 70/11, 85/11; 85/11-pročišćeni tekst; 15/13).

²² Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²³ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁴ Isključen iznos kredita od 190 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

Bruto bilančna aktiva²⁵ iznosi 16,3 milijarde KM, veća je za 2% ili 245 milijuna KM, a rizična bilančna aktiva iznosi 11,1 milijardu KM, što je 68% bruto bilančne aktive i veća je 1% ili 90 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 5,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 155 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM i veće su za 2% ili 49 milijuna KM, a nerizične stavke 413 milijuna KM i manje su za 17% ili 82 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se značajno odrazilo na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2012. godini ostvaren je minimalni rast kredita od 2% ili 178 milijuna KM, a u 2013. godini prisutan je još niži rast, što potvrđuju podaci za devet mjeseci 2013. godine, odnosno rast od 1% ili 95 milijuna KM. Sa 30. 9. 2013. krediti su iznosili 10,8 milijardi KM, a udjel u aktivima je smanjen za 0,3 postotna boda i iznosi 70,9%.

Za devet mjeseci 2013. godine plasirano je ukupno 4,8 milijarde KM novih kredita, što je za 14,9% ili 633 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 66,2%, a na stanovništvo 27,6%. Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 43%, kratkoročni 57% (31.12.2012.: dugoročni 41%, kratkoročni 59%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od šest milijardi KM imaju udjel od 56% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

Tablica 20: Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	125.827	1,2	132.525	1,2	142.445	1,3	105	107
Javna poduzeća	257.547	2,4	251.233	2,4	264.230	2,5	98	105
Privatna poduzeća i društ.	4.989.796	47,6	5.141.359	48,2	5.117.237	47,6	103	100
Bankarske institucije	16.411	0,2	11.177	0,1	11.619	0,1	68	104
Nebankarske financijske instit.	40.978	0,4	41.661	0,4	33.968	0,3	102	82
Gradani	5.043.634	48,1	5.076.679	47,6	5.178.224	48,1	101	102
Ostalo	13.478	0,1	11.490	0,1	13.274	0,1	85	115
UKUPNO	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.760.997	100,0	102	101

U tri kvartala 2013. godine sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2012. godine. Krediti dani stanovništvu su veći za 2% ili 102 milijuna KM i iznose 5,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 5,1 milijarda KM), dok su krediti privatnim poduzećima na približno istoj razini u iznosu od 5,1 milijarda KM. Rast kredita stanovništvu je utjecao i na porast udjela sa 47,6% na 48,1%, dok je udjel kredita privatnih poduzeća smanjeno sa 48,2% na 47,6%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 09. 2013. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, udjel kredita odobrenih za financiranje potrošnih dobara²⁶ iznosi 75% (12/12: 74%), udjel stambenih kredita iznosi 22% (12/12: 23%), a s preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 63%, a privatnim poduzećima 49% ukupnih kredita danih ovim sektorima (31. 12. 2012.: stanovništvo 62%, privatna poduzeća 52%).

²⁵ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

²⁶ Uključeno kartično poslovanje.

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 65% ili sedam milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,8 milijardi KM ili 96%, CHF: 247 milijuna KM ili 4%), krediti u domaćoj valuti 34% ili 3,7 milijardi KM, a najmanji udjel od samo 1% ili 104 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (EUR: 87 milijuna KM ili 84%, CHF: devet milijuna KM ili 8%). Ukupan iznos kredita u CHF valuti od 255 milijuna KM iznosi 2,4% ukupnog kreditnog portfelja i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tablica 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2011.			31.12.2012.			30.9.2013.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.612.528	79,3	212.248	10.571.555	79,6	211.433	10.629.751	79,2	212.595	100	101
B	1.419.030	10,6	118.847	1.227.301	9,3	108.313	1.174.094	8,7	101.123	86	96
C	282.847	2,1	67.999	334.226	2,5	87.874	334.288	2,5	84.327	118	100
D	375.980	2,8	209.936	443.500	3,3	252.970	541.060	4,0	316.711	118	122
E	685.725	5,2	685.727	710.094	5,3	710.079	746.780	5,6	746.779	103	105
Rizična ak. (A-E)	13.376.110	100,0	1.294.757	13.286.676	100,0	1.370.669	13.425.973	100,0	1.461.535	99	101
Klasificirana (B-E)	2.763.582	20,7	1.082.509	2.715.121	20,4	1.159.236	2.796.222	20,8	1.248.940	98	103
Nekvalitetna (C-E)	1.344.552	10,1	963.662	1.487.820	11,2	1.050.923	1.622.128	12,1	1.147.817	111	109
Nerizična akt.²⁷	5.787.457			5.579.911			5.652.017			96	101
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.163.567			18.866.587			19.077.990			98	101

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Za devet mjeseci 2013. godine dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 8% ili 86 milijuna KM (u 2012. godini 12% ili 112 milijuna KM), a udjel je povećano za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 10,8%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su i u 2013. godini nastavljeni negativni trendovi iz prethodnog razdoblja, prije svega rast nekvalitetne aktive, te pogoršanje same strukture nekvalitetne aktive i migracije stavki u lošije kategorije klasifikacije, a ključni pokazatelji kvalitete aktive su pogoršani u odnosu na kraj 2012. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima udjel nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 30. 9. 2013. iznosila 2,8 milijardi KM, a nekvalitetna 1,6 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je veća za 3% ili 81 milijun KM: B kategorija je manja za 4% ili 53 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 9% ili 134 milijuna KM.

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivu iznosi 20,8%, što je povećanje za 0,4 postotna boda u odnosu na kraj 2012. godine.

²⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

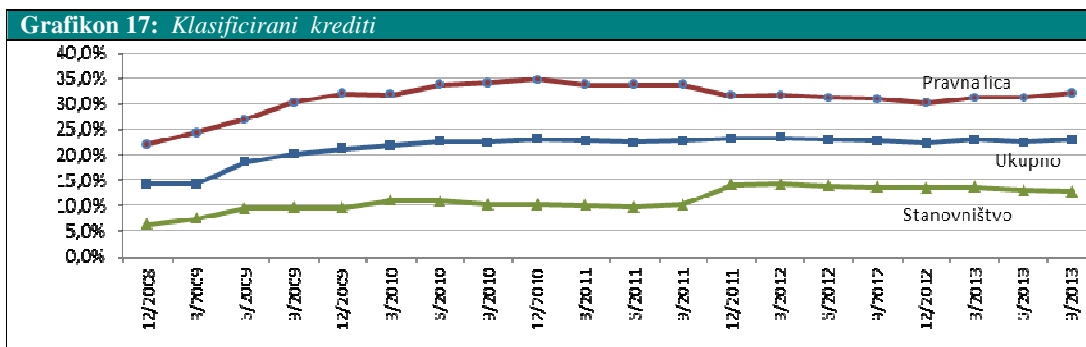
Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine isti je veći za 0,9 postotnih bodova i iznosi 12,1% (u 2012. godini povećanje je iznosilo 1,1 postotni bod), a osnovni razlog je rast nekvalitetne aktive od 9% ili 134 milijuna KM (u 2012. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 11% ili 143 milijuna KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 8,7%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

Tablica 22: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

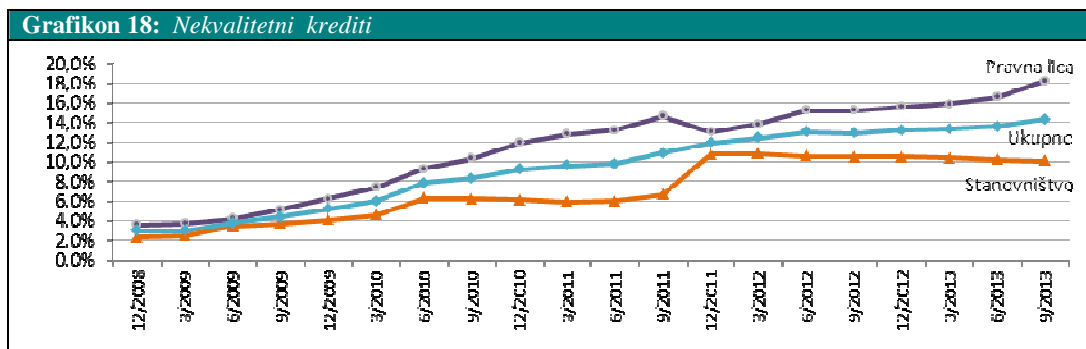
Kategorija klasifikacije	31.12.2012.				30.9.2013.								
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO		Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO		INDEKS
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	
A	4.391.603	86,5	3.905.862	69,9	8.297.465	77,8	4.514.057	87,2	3.785.557	67,8	8.299.614	77,1	100
B	150.247	3,0	811.742	14,5	961.989	9,0	141.127	2,7	780.901	14,0	922.028	8,6	96
C	97.021	1,9	225.405	4,0	322.426	3,0	74.458	1,5	247.467	4,4	321.925	3,0	100
D	162.781	3,2	268.663	4,8	431.444	4,1	162.206	3,1	363.897	6,5	526.103	4,9	122
E	275.027	5,4	377.773	6,8	652.800	6,1	286.376	5,5	404.951	7,3	691.327	6,4	106
UKUPNO	5.076.679	100,0	5.589.445	100,0	10.666.124	100,0	5.178.224	100,0	5.582.773	100,0	10.760.997	100,0	101
Klas. kred. B-E	685.076	13,5	1.683.583	30,1	2.368.659	22,2	664.167	12,8	1.797.216	32,2	2.461.383	22,9	104
Nekv. kred C-E	534.829	10,5	871.841	15,6	1.406.670	13,2	523.040	10,1	1.016.315	18,2	1.539.355	14,3	109
		47,6		52,4		100,00		48,1		51,9		100,0	
Učešće po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		28,9		71,1		100,0		27,0		73,0		100,0	
Nekvalitetni C-E		38,0		62,0		100,0		34,0		66,0		100,0	
Kategorija B		15,6		84,4		100,0		15,3		84,7		100,0	

Indikatori kvalitete kredita su pogoršani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel nekvalitetnih kredita je, nakon povećanja od 1,1 postotni bod, iznosilo 14,3%, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 9,4% ili 133 milijuna KM i to pravnih osoba za 16,6% ili 144 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,2% ili 12 milijuna KM. Udjel klasificiranih kredita je povećan na 22,9%, odnosno za 0,7 postotnih bodova.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 5,6 milijardi KM, sa 30. 9. 2013. u kategorije B do E klasificirano je visokih 32,2% ili 1,8 milijardi KM, što je povećanje za 2,1 postotni bod u odnosu na kraj 2012. godine, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,2 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,8% ili 664 milijuna KM (na kraju 2012. godine 13,5% ili 685 milijuna KM), što je također zabrinjavajuća razina.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 66% (na kraju 2012. godine 62%), a na stanovništvo 34%. U prva tri kvartala 2013. godine nastavljen je rast udjela nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih osoba, kao rezultat navedenog rasta od 16,6%, dok je kod stanovništva došlo do stagnacije, odnosno neznatnog smanjenja. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 18,2% ili jedna milijarda KM, što je za 2,6 postotnih bodova više nego na kraju 2012. godine. Za sektor stanovništva isti iznose 10,1% ili 523 milijuna KM, što je za 0,4 postotna boda manje nego 31. 12. 2012.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

OPIS	31.12.2012.				30.9.2013.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	10 (6/2)	11 (8/4)
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11 (8/4)
1. Krediti pravnim osobama za:										
Poljoprivredu (AGR)	109.873	1,0	31.431	28,6	107.532	1,0	29.975	27,9	98	95
Proizvodnju (IND)	1.537.147	14,4	244.138	15,9	1.513.060	14,1	302.765	20,0	98	124
Gradevinarstvo (CON)	408.753	3,8	106.553	26,1	397.637	3,7	118.506	29,8	97	111
Trgovinu (TRD)	2.318.167	21,7	309.230	13,3	2.319.105	21,5	370.053	16,0	100	120
Ugostiteljstvo (HTR)	166.485	1,6	23.453	14,1	161.776	1,5	30.492	18,8	97	130
Ostalo ²⁸	1.049.020	9,8	157.036	15,0	1.083.663	10,1	164.524	15,2	103	105
UKUPNO 1.	5.589.445	52,4	871.841	15,6	5.582.773	51,9	1.016.315	18,2	100	117
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.738.550	35,1	312.682	8,4	3.877.844	36,0	309.226	8,0	104	99
Stambenu izgradnju	1.186.437	11,1	177.177	14,9	1.158.943	10,8	172.495	14,9	98	97
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	151.692	1,4	44.970	29,6	141.437	1,3	41.319	29,2	93	92
UKUPNO 2.	5.076.679	47,6	534.829	10,5	5.178.224	48,1	523.040	10,1	102	98
UKUPNO (1. +2.)	10.666.124	100,0	1.406.670	13,2	10.760.997	100,0	1.539.355	14,3	101	109

²⁸ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Najveći udjel u ukupnim kreditima od pravnih osoba imaju sektori trgovine (21,5%) i proizvodnje (14,1%), a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju (36%) i stambeni krediti (10,8%), a udjeli su skoro isti kao i na kraju prethodne godine.

Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Na kraju 2012. godine sektor poljoprivrede, iako s najmanjim udjelom u ukupnim kreditima od 1%, imao je najlošiji pokazatelj od 28,6%, da bi se na kraju trećeg kvartala 2013. godine situacija promijenila, tako da najveći udjel nekvalitetnih kredita od 29,8% ima sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima niski udjel od svega 3,7%. Ovaj sektor je za devet mjeseci 2013. godine imao rast nekvalitetnih kredita od 11% ili 12 milijuna KM.

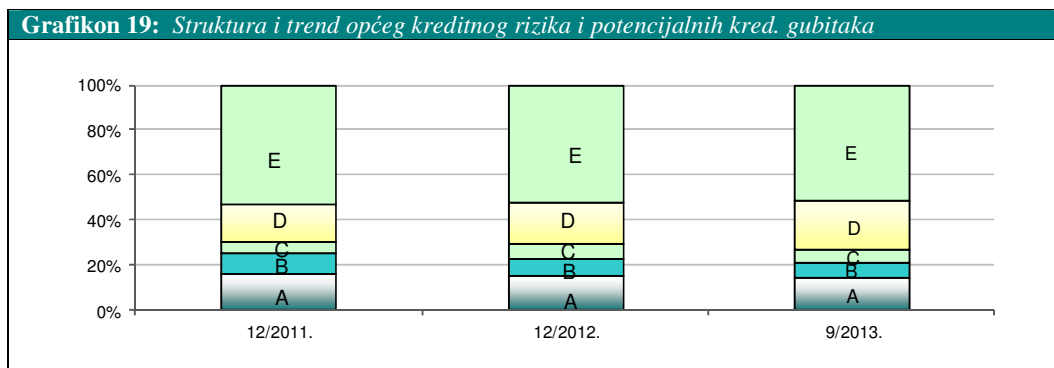
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine i proizvodnje. Iz analize podataka može se zaključiti da su upravo ova dva sektora i dalje izložena jakom utjecaju krize, a kvaliteta kredita plasiranih u ova dva sektora je u kontinuiranom padu. Za devet mjeseci 2013. godine nastavljen je rast nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 24% ili 59 milijuna KM, odnosno povećanje udjela sa 15,9% na 20% (u 2012. godini rast je iznosio 22% ili 45 milijuna KM, a udjel je povećan za 3,1 postotni bod, odnosno na razinu od 15,9%). Kod trgovine nekvalitetni krediti također imaju visok rast od 20% ili 61 milijun KM, a udjel je povećan za 2,7 postotnih bodova, odnosno na 16% (u 2012. godini ostvaren je visok rast od 24% ili 60 milijuna KM, a udjela sa 11,2% na 13,3%).

Također, kod sektora ugostiteljstva, koji ima niski udjel u kreditima (1,5%), došlo je do značajnog pogoršanja kvalitete kredita u 2013. godini. U odnosu na kraj 2012. godine nekvalitetni krediti kod ovog sektora su povećani za 30% ili sedam milijuna KM, a udjel je povećan sa 14,1% na 18,8%.

Kod stanovništva, za razliku od gospodarstva, trend je pozitivan, odnosno prisutno je blago poboljšanje pokazatelja, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 29,2% (na kraju 2012. godine 29,6%,) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1,3% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 14,9% imaju stambeni krediti (isto kao i na kraju 2012. godine), dok je kod kredita za opću potrošnju udjel niži i iznosi 8%, što je za 0,4 postotna boda manje nego na kraju 2012. godine.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	209.555	29,2	211.433	15,4	212.595	14,5	100	101
B	132.048	18,4	108.313	7,9	101.123	6,9	91	93
C	113.962	15,9	87.874	6,4	84.327	5,8	129	96
D	258.297	36,0	252.970	18,5	316.711	21,7	120	125
E	3.851	0,5	710.079	51,8	746.779	51,1	104	105
UKUPNO	717.713	100,0	1.370.669	100,0	1.461.535	100,0	106	107

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2012. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 7% ili 91 milijun KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 1% ili jedan milijun KM i iznose 213 milijuna KM, a za potencijalne kreditne gubitke 7,7% ili 90 milijuna KM. Rezerve za B kategoriju su smanjene za 7% ili sedam milijuna KM, zbog smanjenja iste za 4% ili 53 milijuna KM i iznose 101 milijun KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive (C, D i E kategorija) za 9% ili 134 milijuna KM, povećane su i rezerve za ove najlošije kredite za 9% ili 97 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,1 milijarda KM. Najveći rast od 25% ili 64 milijuna KM imale su rezerve za D kategoriju, slijede rezerve za E kategoriju s rastom od 5% ili 37 milijuna KM, dok rezerve za C kategoriju bilježe pad od 4% ili četiri milijuna KM, zbog prelaska kredita u lošije kategorije klasifikacije (D i E). Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfelja, a što je rezultat daljnjeg utjecaja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa izvanbilancom. Ovaj pokazatelj iznosi 9,3% i veći je za 0,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2012. godine.

Sa 30. 9. 2013. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,6%, za C kategoriju 25,2%, D kategoriju 58,5% i E 100% (na kraju 2012. godine: B 8,8%, C 26,3%, D 57% i E 100%).²⁹

U skladu sa MRS/MSFI banke su obvezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu s internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici.

²⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tablica 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)				INDEKS
	31.12.2012.		30.9.2013.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.286.676	100,0%	13.425.973	100,0%	101
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.729.182	13,0%	1.873.540	14,0%	108
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.708.152		1.846.418		108
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	21.030		27.122		129
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	11.557.494	87,0%	11.552.433	86,0%	100
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.092.535	100,0%	1.151.315	100,0%	105
a) Ispravke vrijednosti za default	953.904	87,3%	1.024.883	89,0%	107
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	950.344		1.020.723		107
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	3.560		4.160		117
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³⁰)	138.631	12,7%	126.432	11,0%	91
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.666.124	100,0%	10.760.997	100,0%	101
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.645.072	15,4%	1.783.029	16,6%	108
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	9.021.052	84,6%	8.977.968	83,4%	100
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.007.459	100,0%	1.066.568	100,0%	106
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	898.737	89,2%	968.192	90,8%	108
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	108.722	10,8%	98.376	9,2%	90
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	55,2%		54,7%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,1%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicama vrijednosti	8,2%		8,6%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) za devet mjeseci 2013. godine povećani su za 8% ili 138 milijuna KM. Radi usporedbe, nekvalitetni krediti imali su rast od 9,4% ili 133 milijuna KM. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je povećan za 1,2 postotna boda i iznosi 16,6%, a nekvalitetnih kredita 14,3%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni iznosi 14%, što je za jedan postotni bod više nego na kraju 2012. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (defaultu) ispravicama vrijednosti je smanjena sa 55,2% na 54,7%, dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke formirane za ovu aktivu neznatno povećana sa 70,6% na 70,8%. Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) iznosi 1,1% (12/12: 1,2%), a pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicama vrijednosti 8,6%, što je povećanje za 0,4 postotna boda u odnosu na kraj prošle godine. Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je bolji i iznosi 10,9% (12/12:10,3%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jamce, odnosno žirante. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 30. 9. 2013. godine 2.158 jamaca je ukupno otplatilo 13 milijuna KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 67 milijuna KM (1.903 kreditne partije), što je za 9% više u odnosu na iznos otplate na teret jamaca sa 31. 12. 2012. (12 milijuna KM otplatila su 2.823 jamca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 70 milijuna KM-2.479 kreditnih partija). Stanje preostalog duga iznosi 40 milijuna KM (31. 12. 2012.: 41 milijun KM).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je za devet mjeseci 2013. godine povećan iznos kredita koje otplaćuju jamci, dok su stanje preostalog duga i iznos otplate na teret jamaca smanjeni. Udjel

³⁰ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,37% i 0,15%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba³¹.

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladaju situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su za devet mjeseci 2013. godine, od ukupno primljenih 436 zahtjeva za reprogram kreditnih obveza odobrile 421 zahtjev u ukupnom iznosu od 43 milijuna KM ili 97%, što je za 16% manje u usporedbi s istim razdobljem 2012. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravne osobe se odnosi 41 milijun KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM.

Neto efekt na rezerve za kreditne gubitke po osnovi izvršenih reprograma je povećanje od 169 tisuća KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom, za devet mjeseci 2013. godine u odnosu na ukupne kredite sa 30. 9. 2013. imaju udjel od svega 0,4% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj postotak iznosi 0,7%, dok je za sektor stanovništva 0,03%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo iznimno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizičke i pravne osobe), olakšavajući im servisiranje dugova sukladno njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2013. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka), visok rast nekvalitetnih kredita kod domaćih banaka (76,2%) zabilježen je u 2012. godini, dok je za devet mjeseci 2013. godine rast iznosio 37% (kod banaka u većinskom stranom vlasništvu u 2012. godini 7,6%, a za devet mjeseci 2013. godine 6%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u

³¹ "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12 i 111/12.

servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprečavanje njenog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 26: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ³²			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	131.962	156.861	116.203	119	74
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	400	617	628	154	102
Upravi banke	2.170	2.574	2.624	119	102
UKUPNO	134.532	160.052	119.455	119	75
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	29.818	21.800	10.273	73	47

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 25%, a potencijalne obveze za 53%, zbog smanjenja izloženosti kod dvije velike banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava

³² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2013. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat - dobit u iznosu od 92 milijuna KM, što je za 17% ili 19 milijuna KM manje u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom razdoblju prošle godine (efekt 28 milijuna KM), posebno kod jedne velike banke koja pripada grupi banaka koje su nositelji profitabilnosti. S druge strane, negativan efekt od 48 milijuna KM je najvećim dijelom rezultat ostvarenog gubitka kod dvije banke koje su negativno poslovale i u istom razdoblju prošle godine, ostvarenog gubitka kod dvije manje banke koje su u istom razdoblju prošle godine pozitivno poslovale, a manjim dijelom i zbog ostvarenja manje dobiti kod četiri banke.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Na razini sustava, značajniji rast nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod, koji je samo neznatno povećan u odnosu na isto razdoblje prošle godine, utjecao je na ostvarenje manje dobiti u odnosu na 30. 9. 2012.

Pozitivan financijski rezultat od 141 milijun KM ostvarilo je 13 banaka i isti je veći za 20% ili 24 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 49 milijuna KM iskazan je kod četiri banke i isti je više od sedam puta veći ili za 43 milijuna KM u odnosu na usporedno razdoblje 2012. godine, što je rezultat negativnog utjecaja kreditnog rizika i trendova u kvaliteti aktive.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 27: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	30.9.2011.		30.9.2012.		30.9.2013.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-58.594	6	-6.298	3	-49.171	4
Dobit	100.066	13	117.054	15	140.853	13
Ukupno	41.472	19	110.756	18	91.682	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (141 milijun KM) 73% ili 103 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 48%, dok se od ukupnog gubitka od 49 milijuna KM, samo na jednu banku sa nešto većim udjelom aktive u sustavu, odnosi 72% od ukupnog gubitka ili 35 milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno devet banaka ima bolji financijski rezultat (za 28 milijuna KM), dok osam banaka imaju lošiji rezultat (za 48 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana u odnosu na prethodnu

godinu, a posebno kod najvećih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom razdoblju prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa za mjerenje umanjenja vrijednosti financijske imovine. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednje četiri godine, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, koji nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), koje je predstavljalo najvažniji faktor koji je rezultirao poboljšanjem financijskog rezultata u većini banaka u zadnje dvije godine. Navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini, iako je na razini sustava zabilježen značajniji rast troškova ispravaka vrijednosti u trećem kvartalu 2013. godine, koji je i doveo do niže dobiti u odnosu na isto razdoblje 2012. godine.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 638 milijuna KM, sa stopom rasta od 1% ili devet milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Ukupni neamatni rashodi iznose 547 milijuna KM, sa stopom rasta od 5% ili 28 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što se negativno odrazilo na ukupan financijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 1,4%, blagi pad aktivnih kamatnih stopa i rast loših kredita imali su za posljedicu daljnji pad kamatnih prihoda i smanjenje prosječne kamatne stope na kredite sa 6,92% na 6,57%. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isto razdoblje prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod tri velike banke, koje su nositelji profitabilnosti, utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 584 milijuna KM, što je za 4% ili 21 milijun KM manje nego u istom razdoblju prošle godine, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 96% na 91%. U kamatnim приходima, najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili i najveći nominalni pad od 20 milijuna KM ili 4%, sa smanjenim udjelom u ukupnim приходima sa 86,8% na 82,5%. Također, treba istaći da, nakon kamatnih prihoda po kreditima, druga značajna stavka s negativnim utjecajem na ukupne kamatne prihode su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, s niskim udjelom od 0,3% ukupnog prihoda i smanjenjem od 1,7 milijuna KM, što je prvenstveno rezultat nižih naknada na sredstva obvezne i iznad obvezne rezerve kod Centralne banke BiH.

Pozitivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine imali veću stopu pada (-12%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-4%), ali nominalno razlika je niža: kamatni rashodi smanjeni su za 24 milijuna KM, a kamatni prihodi za 21 milijun KM. Kamatni rashodi iznose 180 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 32,4% na 28,2%. Prosječni kamatonosni depoziti smanjeni su za 4,4%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 155 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 5,5% ili devet milijuna KM, što je rezultiralo neznatnim smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 2,31% na 2,28%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 16 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine bilježe smanjenje od 43%, sa smanjenjem udjela sa 4,6% na 2,6%.

Kao rezultat pada i kamatnih prihoda (-4%) i kamatnih rashoda (-12%), neto kamatni prihod povećan je za 1% ili tri milijuna KM i iznosi 404 milijuna KM, sa smanjenim udjelom u strukturi ukupnog prihoda sa 63,7% na 63,3%.

Operativni prihodi iznose 235 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 3%, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda je povećan sa 36,3% na 36,8%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge koje su imale rast 5% ili 7,5 milijuna KM.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 547 milijuna KM, i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 5% ili 28 milijuna KM, prvenstveno kao rezultat povećanja troškova ispravke vrijednosti. Istodobno, njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda povećan je sa 82,4% na 85,6%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 112 milijuna KM, i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 19% ili 18 milijuna KM, što se negativno odrazilo na povećanje njihovog udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 14,9% na 17,5%.

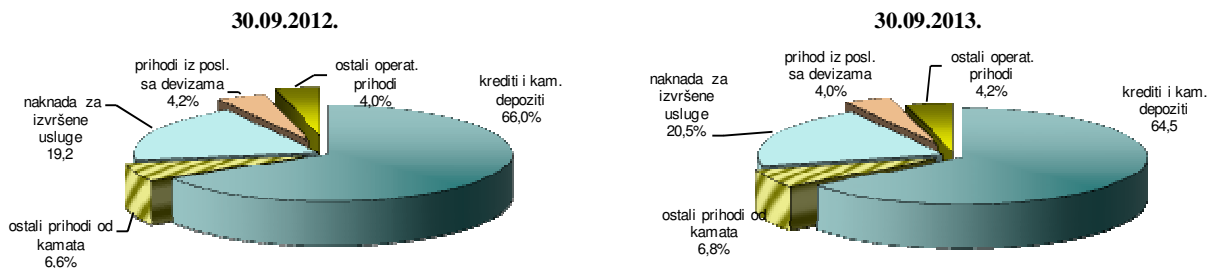
S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 379 milijuna KM i udjelom od 59% u ukupnom prihodu, također bilježe rast od 2% ili devet milijuna KM, od toga troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su smanjeni za 1% ili 1,3 milijuna KM i iznose 183 milijuna KM ili 29% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive, nakon pada od 3% ili četiri milijuna KM, iznose 115 milijuna KM, što je udjel u ukupnom prihodu od 18%, dok ostali operativni troškovi bilježe rast od 21% ili 14 milijuna KM, što je većim dijelom posljedica rezerviranja za sudske sporove kod jedne banke. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 28: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.9.2011.		30.9.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	19.119	2,1	3.356	0,4	1.664	0,2	18	50
Kreditni i poslovi leasinga	567.062	63,2	546.598	65,6	526.568	64,3	96	96
Ostali prihodi od kamata	51.115	5,7	55.066	6,6	55.580	6,8	108	101
UKUPNO	637.296	71,0	605.017	72,6	583.812	71,3	95	96
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	156.605	17,5	160.138	19,2	167.613	20,5	102	105
Prihodi iz posl. sa devizama	34.870	3,9	34.784	4,2	32.568	4,0	100	94
Ostali operativni prihodi	67.911	7,6	33.445	4,0	34.392	4,2	49	103
UKUPNO	259.386	29,0	228.367	27,4	234.573	28,7	88	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	896.682	100,0	833.384	100,0	818.385	100,0	93	98

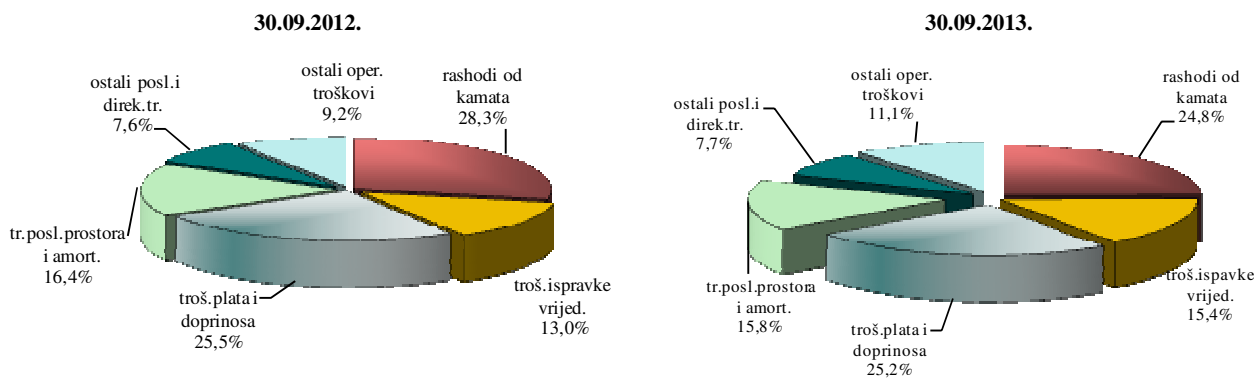
Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 29: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.9.2011.		30.9.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	172.150	20,1	163.678	22,7	154.611	21,3	95	94
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	35.184	4,1	29.050	4,0	16.477	2,3	83	57
Ostali rashodi od kamata	12.453	1,5	11.224	1,6	9.067	1,2	90	81
UKUPNO	219.787	25,7	203.952	28,3	180.155	24,8	93	88
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje ³³	206.140	24,1	93.718	13,0	111.933	15,4	45	119
Troškovi plaća i doprinosa	186.587	21,8	184.611	25,5	183.273	25,2	99	99
Troškovi posl. prostora i amortizacija	118.515	13,9	118.620	16,4	114.689	15,8	100	97
Ostali poslovni i direktni troškovi	53.318	6,2	55.089	7,6	56.053	7,7	103	102
Ostali operativni troškovi	70.843	8,3	66.603	9,2	80.564	11,1	94	121
UKUPNO	635.403	74,3	518.641	71,7	546.512	75,2	82	105
UKUPNI RASHODI (I + II)	855.190	100,0	722.593	100,0	726.667	100,0	84	101

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

³³ Po prethodnoj metodologiji :Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke.

Tablica 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	30.9.2011.	30.9.2012.	30.9.2013.
Dobit na prosječnu aktivu	0,3	0,7	0,6
Dobit na prosječni ukupni kapital	2,7	5,1	4,1
Dobit na prosječni dionički kapital	4,0	9,4	7,8
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,8	2,7	2,7
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,7	1,5	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,5	4,2	4,3
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,7	1,0	1,1
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,5	2,5	2,5
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,2	3,5	3,7

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je ROAA (zarada na prosječnu aktivu), zbog manjeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, smanjen sa 0,7% na 0,6% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 9,4% na 7,8%.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,3%), povećan je za 0,1 postotni bod, radi povećanja prihoda od naknada (+3%) i blagog povećanja neto kamatnih prihoda (+1%). Kao posljedica povećanja troškova ispravke vrijednosti ističe se pogoršanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 1,0% na 1,1%.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog efekata koji ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem daljnjeg kretanja i trenda u kvaliteti aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utječe na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora u narednom razdoblju. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve neamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time direktno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

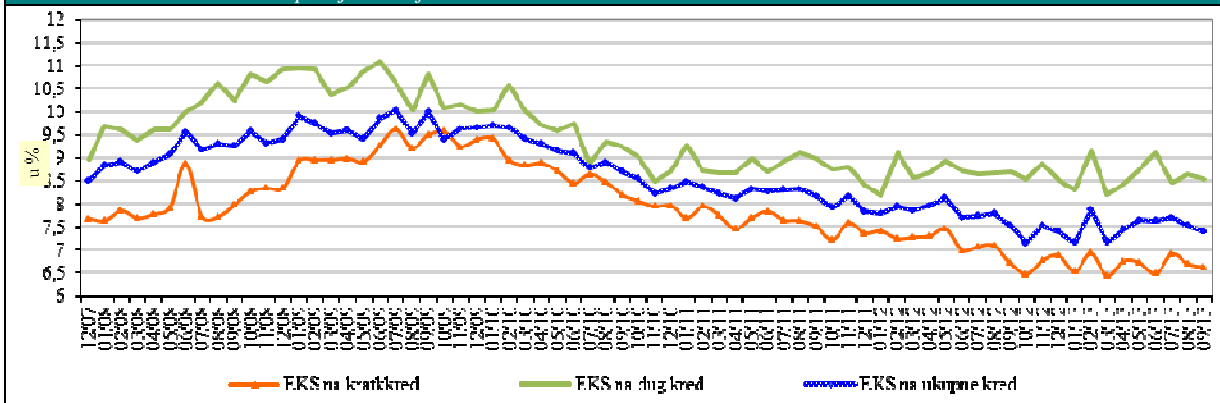
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁶.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2011. godine, lipanj, rujan i prosinac 2012. godine, te lipanj i rujan 2013. godine.

Tablica 31 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2011.		06/2012.		09/2012.		12/2012.		06/2013.		09/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,78	7,36	6,31	6,99	6,29	6,71	6,39	6,88	6,04	6,48	6,15	6,62
1.1. Gospodarstvu	6,74	7,28	6,29	6,93	6,30	6,66	6,39	6,86	6,09	6,47	6,15	6,55
1.2. Stanovništvu	8,66	11,89	7,73	10,88	8,23	11,55	8,46	10,89	7,92	10,91	8,29	11,82
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,57	8,40	7,71	8,71	7,72	8,69	7,66	8,50	8,07	9,10	7,72	8,53
2.1. Gospodarstvu	6,96	7,59	6,82	7,41	6,83	7,60	6,73	7,22	6,94	7,40	6,71	7,21
2.2. Stanovništvu	8,25	9,31	8,39	9,54	8,43	9,57	8,47	9,59	8,52	9,79	8,34	9,35
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	7,14	7,83	6,91	7,70	6,88	7,53	6,80	7,40	6,93	7,63	6,79	7,40
3.1. Gospodarstvu	6,81	7,38	6,41	7,03	6,43	6,89	6,45	6,93	6,26	6,66	6,27	6,70
3.2. Stanovništvu	8,27	9,44	8,36	9,61	8,42	9,68	8,47	9,69	8,49	9,83	8,34	9,47

Grafikon 22: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite u rujnu 2013. godine iznosi 7,40%, što je na istoj razini kao iz prosinca 2012. godine (7,40%), uz prisutne umjerene mjesečne oscilacije unutar 0,69 postotnih bodova u prva tri kvartala 2013. godine.

³⁶ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite bilježe veće oscilacije, i to unutar 0,92 postotna boda, nego na kratkoročne, koje su se kretale unutar 0,48 postotnih bodova.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2013. godine iznosila je 6,62%, što je za 0,26 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2012. godine. Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u rujnu 2013. godine iznosila 8,53%, što je za neznatnih 0,03 postotnih bodova više u odnosu na prosinac 2012. godine.

U promatranom razdoblju od prvih devet mjeseci 2013. godine, kamatne stope na kredite plasirane i sektoru stanovništva³⁷ i sektoru gospodarstva imale su blagi trend pada. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, iako još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,93% iz prosinca 2012. godine na razinu od 6,70% u rujnu 2013. godine. Kod dugoročnih kredita gospodarstvu, iako je kamatna stopa imala veće oscilacije tijekom prvih devet mjeseci 2013. godine, i to u intervalu od 1,54 postotna boda, u rujnu 2013. godine ista je iznosila 7,21%, što je na istoj razini kao iz prosinca 2012. godine (7,22%). Kod kratkoročnih kredita, kamatna stopa je oscilirala unutar 0,51 postotnih bodova, te je u usporedbi s dugoročnim, imala trend pada od 0,31 postotni bod u odnosu na prosinac 2012. godine, tako da je ista u rujnu iznosila 6,55%.

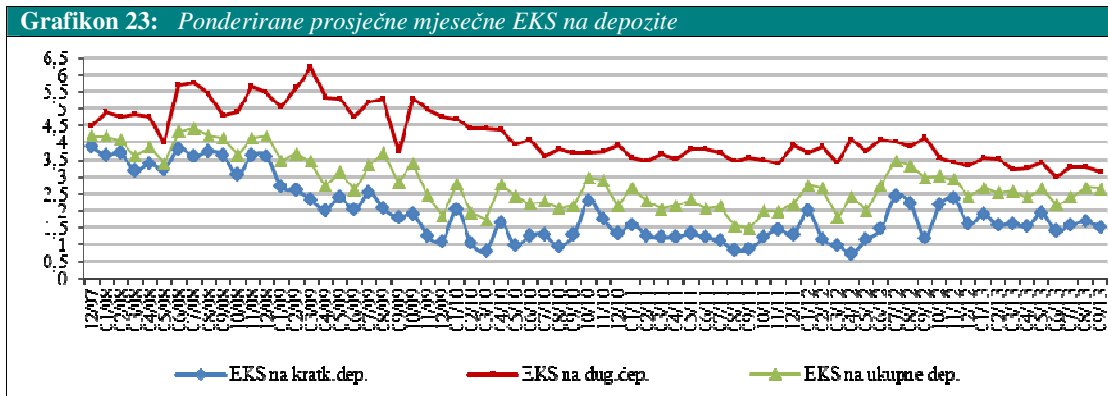
Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu od 9,47%, koliko iznosi u rujnu 2013. godine, je među najnižim (12/2011: 9,44%) promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina (2008.-2013.), a rezultat je konkurentnijih kamatnih stopa koje nude banke. Pad ponderiranih EKS je također prisutan kod dugoročnih kredita stanovništva, i to od 0,24 postotna boda u odnosu na prosinac 2012. godine, a ista u rujnu 2013. godine iznosi 9,35%. Kod kratkoročnih kredita stanovništva, ponderirana EKS je iznosila 11,82%, što predstavlja rast od 0,93 postotna boda u odnosu na razinu iz prosinca 2012. godine.

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 32: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite												
O P I S	12/2011.		06/2012.		09/2012.		12/2012.		06/2013.		09/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,28	1,28	1,44	1,45	1,18	1,19	1,59	1,59	1,35	1,37	1,48	1,49
1.1. do tri mjeseca	0,91	0,91	0,48	0,48	0,87	0,87	1,28	1,28	1,01	1,01	1,29	1,29
1.2. do jedne godine	2,74	2,74	3,15	3,18	1,87	1,90	2,53	2,55	1,80	1,86	1,58	1,61
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,88	3,91	4,07	4,10	4,12	4,15	3,30	3,32	2,95	2,97	3,11	3,14
2.1. do tri godine	3,73	3,75	4,01	4,03	4,08	4,10	3,17	3,19	2,64	2,66	2,87	2,90
2.2. preko tri godine	4,56	4,61	4,57	4,76	4,41	4,50	4,42	4,46	4,32	4,33	4,33	4,35
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,17	2,18	2,72	2,74	2,94	2,96	2,39	2,40	2,14	2,16	2,61	2,64

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Grafikon 23: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2012. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u rujnu 2013. godine povećana je za 0,24 postotna boda (sa 2,40% na 2,64%), s prisutnim mjesečnim oscilacijama unutar 0,52 postotna boda tijekom prvih devet mjeseci 2013. godine. Ponderirana EKS na kratkoročne depozite, imala je blagi trend pada, i u rujnu 2013. godine je iznosila 1,49% (prosinac 2012.: 1,59%). Ponderirana EKS na dugoročne depozite u odnosu na prosinac 2012. godine također bilježi pad od 0,18 postotnih bodova, i u rujnu 2013. godine iznosi 3,14%.

U razdoblju od lipnja 2012. godine do lipnja 2013. godine, zabilježen je trend pada novoprimitljenih depozita gospodarstva, naročito kratkoročnih, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa gospodarstva, a isto je u konačnici rezultiralo višim prosječnim kamatnim stopama gospodarstvu u odnosu na prosječne kamatne stope stanovništvu, a što nije bio slučaj u ranijim razdobljima, gdje su prosječne EKS na depozite gospodarstvu uglavnom bile dosta niže od onih koji se plaćaju stanovništvu.

U trećem kvartalu 2013. godine, trend pada novoprimitljenih depozita gospodarstva i dalje je prisutan, a razina novoprimitljenih depozita je najmanja promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina. Međutim, dolazi do zaustavljanja trenda konkurentnijih kamatnih stopa sektoru gospodarstva, što je rezultiralo padom kamatnih stopa gospodarstva (prosinac 2012.: 4%, rujan 2013.: 3,24%), kako kod kratkoročnih (prosinac 2012.: 2,07%, rujan 2013.: 1,53%), tako i kod dugoročnih depozita (prosinac 2012.: 4,72%, rujan 2013.: 3,88%).

Ponderirana EKS sektoru stanovništva je nešto niža i iznosi 2,83% (prosinac 2012.: 2,98%), sa također prisutnim padom i kod kratkoročnih (prosinac 2012.: 1,75%, rujan 2013.: 1,68%) i dugoročnih depozita (prosinac 2012.: 3,37%, rujan 2013.: 3,18%).

Umjereno povećanje EKS na ukupne oročene depozite rezultat je rasta kamatnih stopa na depozite oročene do tri godine, i to kod depozita vlade i vladinih institucija (prosinac 2012.: 3,97%, rujan 2013.: 4,72%), kao i kod depozita banaka i drugih financijskih organizacija (prosinac 2012.: 1,80%, rujan 2013.: 2,50%).

Promatrano sektorski i po ročnosti, najveće oscilacije su zabilježene kod depozita gospodarstva oročenih do jedne godine (prosinac 2012.: 3,49%, rujan 2013.: 1,45%), kao i kod depozita vlade i vladinih institucija (prosinac 2012.: 0%, rujan 2013.: 1,22%) oročenih do tri mjeseca.

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na

depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 33 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju										
O P I S	12/2011.		09/2012.		12/2012.		06/2013.		09/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,73	8,42	8,42	8,56	8,43	8,57	8,37	8,53	8,30	8,47
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,18	0,22	0,22	0,22	0,19	0,19	0,18	0,18	0,15	0,15

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u rujnu 2013. godine iznosila je 8,47% (smanjenje za 0,10 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2012. godine), a na depozite po viđenju 0,15%, što je manje za 0,04 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2012. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju, i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se s nešto manjim intenzitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend koji se uz blaže oscilacije nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovicu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odljevom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja, dok je u trećem kvartalu 2013. godine zabilježeno blago poboljšanje pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju financijske aktive, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obveza po uzetim kreditima i subordiniranom dugu, pod utjecajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih financijskih obveza, pada udjela likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinirani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te vrlo dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza, s trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski zajmovi zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2013. najveći udjel od 73,7% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³⁸) s udjelom od 8,2%. Uzeti krediti su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja, tijekom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, s nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini.

³⁸ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospijeu.

Tablica 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.983.292	44,8	4.805.480	43,8	5.143.146	45,9	96	107
Do 3 mjeseca	433.030	3,9	267.199	2,5	100.168	0,9	62	37
Do 1 godine	756.332	6,8	709.620	6,5	737.063	6,6	94	104
1. Ukupno kratkoročni	6.172.654	55,5	5.782.299	52,8	5.980.377	53,4	94	103
Do 3 godine	3.272.641	29,4	3.576.903	32,6	3.507.729	31,4	109	98
Preko 3 godine	1.679.380	15,1	1.601.799	14,6	1.701.216	15,2	95	106
2. Ukupno dugoročni	4.952.021	44,5	5.178.702	47,2	5.208.945	46,6	105	101
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.189.322	100,0	99	102

Ukupni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. povećani za 2% ili 228 milijuna KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 4% ili 263 milijuna KM, privatnih poduzeća za 4% ili 67 milijuna KM, javnih poduzeća za 3% ili 28 milijuna KM, te, sa druge strane, smanjenja depozita vladinih institucija za 14% ili 94 milijuna KM i depozita bankarskih institucija za 5% ili 51 milijun KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s udjelom kratkoročnih depozita od 53,4% i dugoročnih 46,6%, što je nešto lošije u odnosu na 12/2012. godine.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 3% ili 198 milijuna KM, najvećim dijelom a vista depozita stanovništva i privatnih poduzeća. Dugoročni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. blago povećani za 0,6% ili 30 milijuna KM kao posljedica povećanja depozita preko tri godine za 6%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 2%, najviše kod depozita javnih poduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 61,0% na 62,8% i bankarskih institucija koji bilježi vrlo blago povećanje udjela sa 13,2% na 13,6%. Pored navedenih sektora značajan dugoročni izvor su i depoziti javnih poduzeća, sa smanjenjem udjela sa 12,1% na 9,0%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 67,5% imaju depoziti stanovništva, uz rast udjela od 1,9 postotnih bodova, zatim depoziti javnih poduzeća 13,1%, uz nešto veće smanjenje udjela za 4,1 postotni bod. U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 53,1% imaju depoziti stanovništva uz povećanje udjela za 2,3 postotna boda, a depoziti bankarskih institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju udjel od 31% (na kraju 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9%; 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

- u 000 KM-

Tablica 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.184.070	46,6	4.941.325	45,1	5.234.200	46,8	95	106
7- 90 dana	917.917	8,3	908.834	8,3	697.902	6,2	99	77
91 dan do jedne godine	2.219.322	19,9	2.278.639	20,8	2.318.686	20,7	103	102
1. Ukupno kratkoročni	8.321.309	74,8	8.128.798	74,2	8.250.788	73,7	98	102
Do 5 godina	2.404.179	21,6	2.609.727	23,8	2.733.016	24,5	109	105
Preko 5 godina	399.187	3,6	222.476	2,0	205.518	1,8	56	92
2. Ukupno dugoročni	2.803.366	25,2	2.832.203	25,8	2.938.534	26,3	101	104
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.189.322	100,0	99	102

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 73,7%, ali da je prisutan trend vrlo blagog poboljšanja.

U odnosu na kraj 2012. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 2% ili 122 milijuna KM, uz smanjenje udjela sa 74,2 na 73,7%, dok su dugoročni depoziti povećani za 4% ili 106 milijuna KM, uz povećanje udjela sa 25,8% na 26,3%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (93% dugoročnih depozita i 24,5% ukupnih depozita), dok negativan trend i značajnije smanjenje u posljednje dvije godine imaju depoziti sa preostalom ročnošću preko pet godina. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospjeću, može se zaključiti da je od 5,2 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 9. 2013. cca 2,3 milijarde KM, odnosno nešto više od 44% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospjeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dodatno, supervizorska zabrinutost je pojačana zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica36: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.9.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil. obveze	962.707	9,2	1.074.251	10,1	1.160.517	10,8	112	108
Kratkoročni krediti	2.287.597	21,8	2.472.571	23,2	2.373.058	22,1	108	96
Dugoročni krediti	7.237.367	69,0	7.119.302	66,7	7.227.422	67,2	98	102
UKUPNO KREDITI	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.760.997	100,0	102	101

U tri kvartala 2013. godine zabilježen je rast dugoročnih kredita od 2% ili cca 108 milijuna KM, te pad kratkoročnih kredita od 4% ili 99 milijuna KM. Međutim, dospjela potraživanja povećana su za visokih 8% ili cca 86 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 65% se odnosi na privatna poduzeća, 33% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,2% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 49,1%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 70,9% što je za 0,3 postotna boda manje u odnosu na kraj 2012. godine. Novčana sredstva su povećana za 5% ili 201 milijun KM, a njihov udjel, u odnosu na kraj 2012. godine, povećan je sa 26,4% na 27,4%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo utjecaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodna razdoblja. U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obveza, dok je koeficijent kratkoročne financijske obveze/ukupne financijske obveze bio neznatno poboljšán radi bolje ročne strukture izvora, što je nastavljeno i u prvoj polovici 2013. godine. Međutim, povećanje depozita i novčanih sredstava u trećem kvartalu 2013. godine, dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja u odnosu na 31. 12. 2012.

- u % -

Tablica 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	28,9	26,8	27,8
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	49,0	46,2	48,1
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	69,1	68,9	68,8
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	84,3	88,1	88,1
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ⁴²	82,9	86,8	86,5

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2012. godini pogoršan, sa istim trendom u prvoj polovici 2013. godine, a koji je zaustavljen u trećem kvartalu 2013. godine. Sa 30. 9. 2013. ovaj pokazatelj je kod 12 banaka bio viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju pri on site kontrolama usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2013. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obvezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevni minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

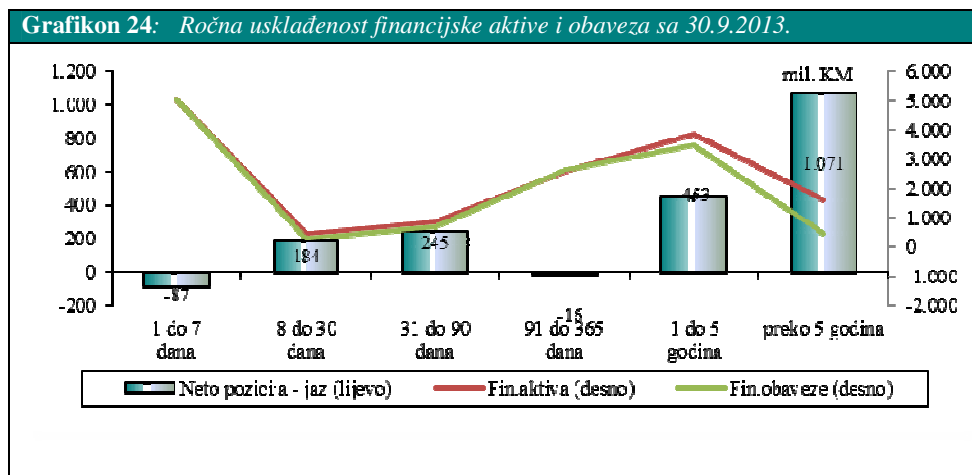
⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

1	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.759.486	3.408.958	3.587.713	91	105
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč. sredst.	3.550.990	3.149.188	3.457.126	89	110
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.013.102	5.631.431	6.041.703	94	107
4. Iznos obveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.202.620	1.126.286	1.208.341	94	107
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	601.310	563.143	604.170	94	107
5. Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.556.866	2.282.672	2.379.372	89	104
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.949.680	2.586.045	2.852.956	88	110

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne financijske aktive i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2012.

Sa 30. 9. 2013. kratkoročna financijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obveza za 325 milijuna KM. U odnosu na kraj 2012. godine pozitivni jaz je veći za 17,5% što je za posljedicu imalo da je i koeficijent pokrivenosti kratkoročnih obveza blago povećan i iznosi 103,7%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 1,5%, a kratkoročne financijske obveze za 1%. U okviru kratkoročne financijske aktive povećanje je zabilježeno kod novčanih sredstava, koja su veća za 5,1% ili 201 milijun KM i novčanih pozajmica danih drugim bankama 1,3% ili 1 milijun KM, dok je pad zabilježen kod kredita od 0,9% ili 37 milijuna KM, ostale financijske aktive 11,9% ili cca 18,5 milijuna KM, aktive za trgovinu 1,2% ili 4,6 milijuna KM i vrijednosnih papira koji se drže do dospijuća 7,6% ili pet milijuna KM. Financijska aktiva preostalog roka dospijuća preko jedne godine je povećana za 1% ili 52 milijuna KM, kao posljedica povećanja kredita za 1,4% ili 73 milijuna KM i smanjenja vrijednosnih papira koji se drže do dospijuća za 20% ili 21 milijuna KM.

Na strani obveza s rokom dospijuća do jedne godine, koje su ukupno povećane za blagih 1% ili cca 89 milijuna KM, najveće povećanje se odnosi na depozite koji su veći za 1,5% ili 122 milijuna KM i subordinirani dug koji je povećan za 32,4% ili 13,3 milijuna KM, uz smanjenje obveza po uzetim kreditima za 14,9% ili 36 milijuna KM, uzetih pozajmica od drugih banaka koje su smanjene u 100% iznosu ili dva milijuna KM, te smanjenje ostalih financijskih obveza od 2,9% ili 7,8 milijuna KM.

Obveze s rokom dospijea preko jedne godine su povećane za 1,5% ili cca 57 milijuna KM, što je posljedica rasta depozita za 3,8% ili 106 milijuna KM, obveza po subordiniranim dugovima, koje su veće za 22,3% ili 32 milijuna KM i ostalih finansijskih obveza za 3,6% ili dva milijuna KM, uz smanjenje obveza po uzetim kreditima za 9,3% ili 83 milijun KM.

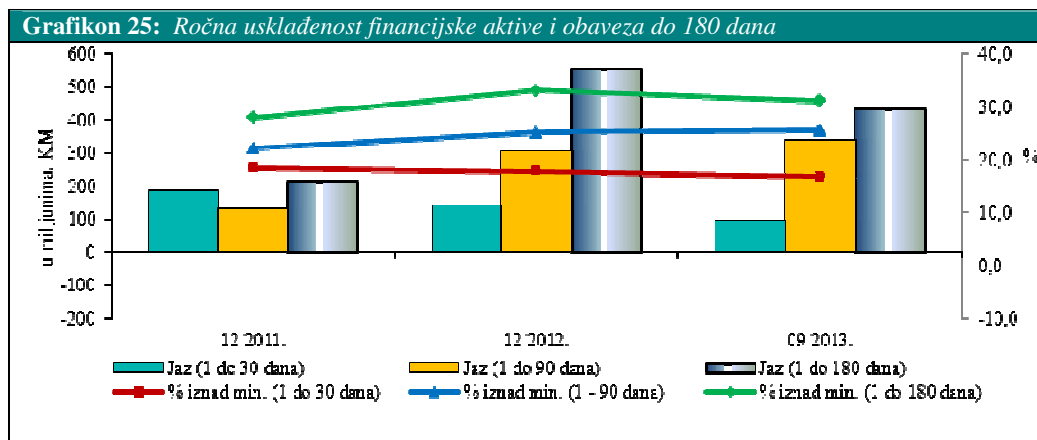
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijea stavki finansijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴³.

- u 000 KM -

Tablica 39: Ročna usklađenost finansijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.748.473	5.490.582	5.709.321	96	104
2. iznos finansijskih obveza	5.561.192	5.346.703	5.613.205	96	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	187.281	143.879	96.116	77	67
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,4%	102,7%	101,7%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,4%	17,7%	16,7%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.511.798	6.355.017	6.569.000	98	103
2. iznos finansijskih obveza	6.378.807	6.048.777	6.228.530	95	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	132.991	306.240	340.470	230	111
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,1%	105,1%	105,5%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,1%	25,1%	25,5%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.522.305	7.454.731	7.551.930	99	101
2. iznos finansijskih obveza	7.308.881	6.903.027	7.119.888	94	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	213.424	551.704	432.042	259	78
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,9%	108,0%	106,1%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,9%	33,0%	31,1%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 9. 2013. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

⁴³ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava s rokom dospijea do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijea do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijea do 90 dana u plasmane s rokom dospijea do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijea do 180 dana u plasmane s rokom dospijea do 180 dana.

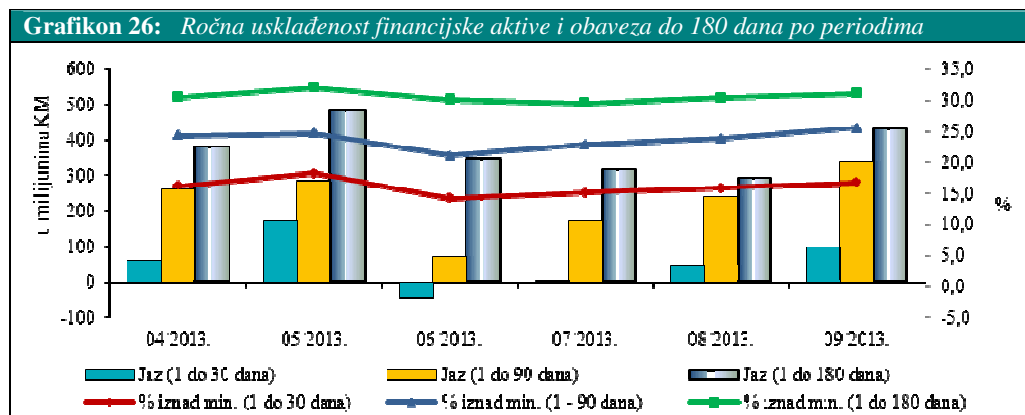

Nakon što je sa 31. 12. 2010. iznos financijskih obaveza bio veći od iznosa financijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, u 2011. godini dolazi do poboljšanja ročne usklađenosti. Na kraju 2011. godine, financijska aktiva u sva tri intervala bila je veća od financijskih obaveza, a ostvareni postotci ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma za 18,4% u prvom intervalu, 22,1% u drugom i 27,9% u trećem. Trend poboljšanja ročne usklađenosti nastavljen je i u 2012. godini, tako da je sa 31. 12. 2012. financijska aktiva također bila veća od financijskih obaveza u sva tri intervala dospjeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. Ostvareni postotci ročne usklađenosti su, kao i na kraju 2011. godine, bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 30. 9. 2013., u intervalu dospjeća do 30 dana je zabilježeno smanjenje pozitivnog jaza zbog većeg povećanja financijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih financijskih obaveza, od rasta financijske aktive (novčana sredstva i krediti), dok je poboljšanje zabilježeno u intervalu do 90 dana, zbog većeg rasta financijske aktive (3,4%), prvenstveno novčanih sredstava i kredita, od rasta financijskih obaveza (3,0%), najviše depozita i ostalih obaveza. Nešto niži pozitivan jaz je zabilježen i u intervalu do 180 dana, zbog većeg rasta financijskih obaveza, uzrokovanog rastom depozita i ostalih financijskih obaveza koji je kompenziran smanjenjem obaveza po uzetim kreditima, dok je financijska aktiva zabilježila manji rast, zbog smanjenja iznosa kredita.

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u prvom i trećem intervalu nešto niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 16,7%, u drugom za 25,5% i u trećem intervalu za 31,1%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti financijske aktive i obaveza u razdoblju travanj - rujna 2013. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog smanjenja depozita i loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.⁴⁵

⁴⁴ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

⁴⁵ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 9. 2013. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosilo je 11,7% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine 13,4% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 47,1% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2012. godine 48,2% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milijunima KM-

Tablica 40: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno) ⁴⁶										
Opis	31.12.2012.				30.9.2013.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.050	13,8	1.568	18,6	846	11,2	1.324	15,9	81	84
2. Krediti	39	0,5	57	0,7	49	0,6	61	0,7	126	107
3. Krediti s val. klauzulom	6.202	81,4	6.435	76,2	6.329	83,7	6.536	78,6	102	102
4. Ostalo	325	4,3	383	4,5	341	4,5	397	4,8	105	104
Ukupno (1+2+3+4)	7.616	100,0	8.443	100,0	7.565	100,0	8.318	100,0	99	99
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.220	70,1	5.888	72,3	5.187	70,8	5.830	72,9	99	99
2. Uzeti krediti	1.058	14,2	1.079	13,3	953	13,0	969	12,1	90	90
3. Dep. i kred. s val. klauz.	915	12,3	915	11,2	860	11,7	860	10,8	94	94
4. ostalo	250	3,4	259	3,2	333	4,5	341	4,2	133	132
Ukupno (1+2+3+4)	7.443	100,0	8.141	100,0	7.333	100,0	8.000	100,0	99	98
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	153		153		123		136			
2. Pasiva	235		349		168		258			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	90		106		188		195			
%	5,2%		6,2%		10,7%		11,1%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	24,8%		23,8%		19,3%		18,9%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁷ dominantan je udjel EURO od 69,4%, što je niže od udjela 31. 12. 2012. (70,4%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,41 milijardi KM na 1,24 milijarde KM. Udjel EURO u obvezama od 90,7% je za 0,4 postotna boda više nego na kraju 2012. godine, iako postoji blagi pad nominalnog iznosa sa 6,5 na 6,4 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditni) i obveza⁴⁸, koji je posebno značajan u aktivi (78,6% ili 6,5 milijardi KM) i nominalno je na približno istoj razini

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM).

⁴⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditni) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

u odnosu na 31.12.2012. (76,2% ili 6,4 milijarde KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 21,4% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 14,9% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 6,6% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2012. godine krediti ugovoreni s valutnom klauzulom u iznosu od 6,4 milijarde KM su imali udjel od 76,2%, a ostale stavke u EURO 16,7% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,7 milijardi KM), cca 67,4% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (96,8%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,0 milijardi KM) najveći udjel od 80,9% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je udjel i iznos indeksiranih obveza znatno manji i iznosi 10,8% ili 0,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine udjel obveza u EURO bilo je 80,2% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obveza 11,2% ili 0,9 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2013. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 9.2013. dugu deviznu poziciju imalo je 14 banaka, a kratku poziciju tri banke. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 11,1% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 18,9 postotnih bodova manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 10,7% što je za 19,3 postotnih bodova manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu temeljnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FA je u suradnji s Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте: Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedene Odluke usvojene su u kolovozu ove godine („Sl. novine F BiH“, broj: 60/13).

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju treba:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u F BiH;

- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
 - izmijeniti regulativu o kapitalu u cilju kvalitativnog i strukturalnog jačanja kapitala i usklađivanja s kapitalnim zahtjevima Basel II/III;
 - pripremiti i usvojiti plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - razviti i implementirati alat „Sustav ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unapređivati suradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH u prosincu 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- kreiranju i dogradnji regulative za financijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama/Zakona o kreditnim institucijama;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i financijski sustav polazeći i od

- Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
 - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
 - donošenju propisa o zaštiti povjerilaca i žiranta, te potpune odgovornosti dužnika;
 - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava internih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-02V-9/13
Sarajevo, 12. prosinca 2013.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH
PRILOG 7.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.9.2013.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	ALEXANDER PICKER
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.378.076	3.962.581	4.164.010
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	528.721	625.188	590.159
1b	Kamatonski računi depozita	3.849.355	3.337.393	3.573.851
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	300.228	375.032	370.420
3.	Plasmani drugim bankama	79.940	78.522	79.420
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.487.671	10.666.124	10.760.997
4a	Kreditni	9.524.844	9.591.819	9.600.431
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	120	54	49
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	962.707	1.074.251	1.160.517
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	158.237	173.435	147.298
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.802	491.370	486.405
7.	Ostale nekretnine	36.947	30.123	32.427
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	42.186	24.756	23.627
9.	Ostala aktiva	281.891	255.247	237.209
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti*	1.005.659	1.066.424	1.126.557
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	931.946	1.007.459	1.066.568
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	73.713	58.965	59.989
11.	UKUPNA AKTIVA	15.263.319	14.990.766	15.175.256
O B V E Z E				
12.	Depoziti	11.124.675	10.961.001	11.189.322
12a	Kamatonski depoziti	10.128.147	9.281.938	9.225.637
12b	Nekamatonski depoziti	996.528	1.679.063	1.963.685
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	1.762	1.752	1.723
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	1.762	1.752	1.723
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	2.000	
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.319.299	1.141.561	1.021.875
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	387.585	244.160	207.666
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	931.714	897.401	814.209
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	206.159	186.675	232.104
18.	Ostale obveze	529.359	480.402	455.097
19.	UKUPNE OBVEZE	13.183.254	12.773.391	12.900.121
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	26.059	11.959
21.	Obične dionice	1.167.513	1.175.547	1.166.633
22.	Emisioni ažio	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	128.065	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	376.102	453.269	552.717
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	81.681	110.281	91.607
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	292.225	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.080.065	2.217.375	2.275.135
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +27)	15.263.319	14.990.766	15.175.256
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	671.241	661.321	646.889
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.934.560	15.652.087	15.822.145

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.9.2013.**

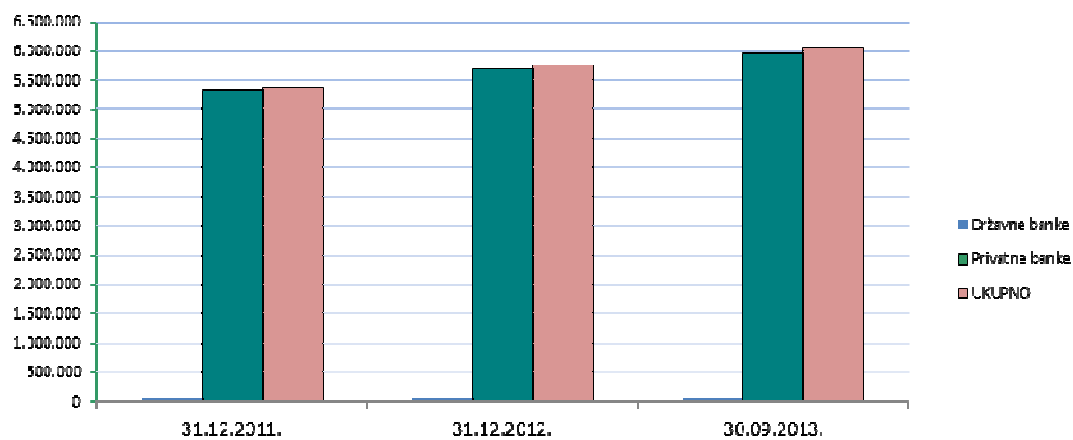
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	255.620	1,68%	191.966	1,78%	142.912	1,28%	306
2	BBI BANKA dd SARAJEVO	487.805	3,21%	327.166	3,04%	352.790	3,15%	1.775
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd MOSTAR	1.277.395	8,42%	876.644	8,15%	852.820	7,62%	-35.353
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	1.349.005	8,89%	1.107.879	10,30%	883.475	7,90%	13.133
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	193.313	1,27%	90.328	0,84%	138.984	1,24%	1.431
6	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	71.760	0,47%	39.634	0,37%	46.340	0,41%	869
7	MOJA BANKA dd SARAJEVO	160.932	1,06%	117.316	1,09%	135.348	1,21%	-1.030
8	NLB BANKA dd TUZLA	813.399	5,36%	620.384	5,77%	630.993	5,64%	3.921
9	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	181.930	1,20%	136.385	1,27%	131.090	1,17%	-10.921
10	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	344.352	2,27%	290.620	2,70%	240.470	2,15%	619
11	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.767.297	24,83%	2.426.138	22,55%	2.897.422	25,89%	54.127
12	SBERBANK BH dd SARAJEVO	806.557	5,31%	664.822	6,18%	630.396	5,63%	3.063
13	SPARKASSE BANK d.d. SARAJEVO	952.961	6,28%	791.782	7,36%	810.042	7,24%	8.257
14	UNION BANKA dd SARAJEVO	265.621	1,75%	119.338	1,11%	208.562	1,86%	772
15	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	3.581.135	23,60%	2.498.538	23,22%	2.638.170	23,58%	48.907
16	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	304.661	2,01%	194.842	1,81%	244.565	2,19%	-1.867
17	ZIRAATBANK BH dd SARAJEVO	361.513	2,38%	267.215	2,48%	204.943	1,83%	3.673
	UKUPNO	15.175.256	100,0%	10.760.997	100,0%	11.189.322	100,0%	91.682

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.
Državne banke	50.259	58.050	63.907
Privatne banke	5.311.178	5.698.300	5.967.138
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.031.045

PRILOG 5

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.9.2013.
- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

000 KM

u

Re dbr	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.060.492	276.954	23.129	10.580	1.903	2.373.058
2.	Dugoročni krediti	6.102.987	604.368	257.990	172.364	10.494	7.148.203
3.	Ostali plasmani	186.729	2.451	16	149	1.403	190.748
4.	Obračunata kamata i naknada	38.035	6.562	2.735	9.509	26.837	83.678
5.	Dospjela potraživanja	56.657	40.706	40.441	342.842	649.249	1.129.895
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	259		365	317	29.681	30.622
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	259.647	4.227	4.128	2.678	26.075	296.755
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroy pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	8.704.806	935.268	328.804	538.439	745.642	11.252.959
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	170.301	86.305	82.795	315.270	745.642	1.400.313
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	105.617	79.824	87.455	213.608	640.053	1.126.557
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	102.691	48.713	31.200	125.889	105.534	414.027
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	80.004	34.380	23.698	84.502	56.417	279.001
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						157.684
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						5.048.854
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						16.301.813

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	2.928.707
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	1.152.091
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	504.042
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana stjecanja	6.706
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	16.558
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	134.673
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	306.077
	UKUPNO pozicija 14	5.048.854
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	189.677

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.9.2013.**

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

000 KM

u

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	355.728	42.676	1.811	100		400.315
2.	Činidbene garancije	498.199	92.508	874	1.118	275	592.974
3.	Nepokriveni akreditivi	44.848	7.034				51.882
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.256.671	96.320	2.799	1.294	853	1.357.937
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	11.054	288		109	10	11.461
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.166.500	238.826	5.484	2.621	1.138	2.414.569
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	42.294	14.818	1.532	1.441	1.137	61.222
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANČNE STAVKE	19.429	3.422	760	509	638	24.758
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	26.389	12.442	1.263	1.140	503	41.737
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	22.530	11.377	1.106	1.348	372	36.733
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILAN. STAVKAMA						7.039
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						361.608
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						2.776.177
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						51.878

PRILOG 6

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.9.2011.	30.9.2012.	30.9.2013.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	19.119	3.353	1.664
2)	Plasmani drugim bankama	4.161	2.677	1.470
3)	Kreditni i poslovi leasinga	567.062	546.598	526.568
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	4.072	4.611	5.627
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	89	181	184
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	0	0	0
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	42.793	47.597	48.299
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	637.296	605.017	583.812
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	172.150	163.678	154.611
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	3	16	275
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	35.184	29.050	16.477
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	9.016	8.507	6.767
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	3.434	2.701	2.025
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	219.787	203.952	180.155
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	417.509	401.065	403.657
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	34.870	34.784	32.568
b)	Naknade po kreditima	4.636	4.712	4.989
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	18.645	18.456	18.478
d)	Naknade za izvršene usluge	133.324	136.970	144.146
e)	Prihod iz poslova trgovanja	478	810	4.017
f)	Ostali operativni prihodi	67.433	32.635	30.375
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	259.386	228.367	234.573
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obveze i ost.vrijed.usklad*	206.140	93.718	111.933
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	53.318	55.089	56.053
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	259.458	148.807	167.986
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	186.587	184.611	183.273
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	118.515	118.620	114.689
3)	Ostali operativni troškovi	70.843	66.603	80.564
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	375.945	369.834	378.526
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	635.403	518.641	546.512
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	100.086	117.089	140.889
5.	GUBITAK	58.594	6.298	49.171
6.	POREZI	-20	-35	-36
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA.	0	0	0
9.	NETO-DOBIT (4.-6.+7.-8. ili 7.-5.-6.-8.)	100.066	117.054	140.853
10.	NETO-GUBITAK (5. -6.-7.+8 ili 6+8-4-7)	58.594	6.298	49.171
11.	FINANCIJSKI REZULTAT	41.472	110.756	91.682

*Po staroj metodologiji (do 12.2011.godine) pozicija: Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.9.2013.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.177.932	1.185.966	1.158.094
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	192.752	101.836	109.525
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	262.501	309.179	362.664
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	225.861	167.825	193.140
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	2.008.081	1.913.841	1.972.458
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	251.187	120.740	112.610
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	49.171
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	156	156
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	49.447
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	353.960	191.304	211.384
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.654.121	1.722.537	1.761.074
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	3.090	3.090	3.091
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	212.248	211.433	212.592
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	62.564	67.243	29.945
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala	139.754	120.264	165.693
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temeljnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	49.312	65.070	47.160
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	466.968	467.100	458.481
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temeljnog kapitala banke	18.408	3.043	2.909
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	85	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez suglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	19.386	95.720	164.021
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.5.)	37.794	98.848	166.930
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.083.295	2.090.789	2.052.625
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.962.026
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.252.929	12.052.699	11.943.344
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	17,00%	17,34%	17,20%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2011.	31.12.2012.	30.09.2013.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	57	62	65
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	235	247	272
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	72		
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	647	579	541
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	525	537	521
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	173	166	166
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	71	71	72
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	171	151	161
9	NLB BANKA dd TUZLA	471	456	448
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	90	85	
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	191	179	177
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	427	344	342
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.576	1.552	1.540
14	SBERBANK BH dd SARAJEVO	329	360	408
15	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	432	452	461
16	UNION BANKA dd SARAJEVO	177	183	203
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.338	1.305	1.280
18	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	229	230	225
19	ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	158	171	227
	UKUPNO	7.369	7.130	7.109